

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ :
ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

นิเทศา คณเขื่อน

สารนิเทศนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตราจารย์พิเศษ

สาขาวิชารัฐศาสตรบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๓

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ :
ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

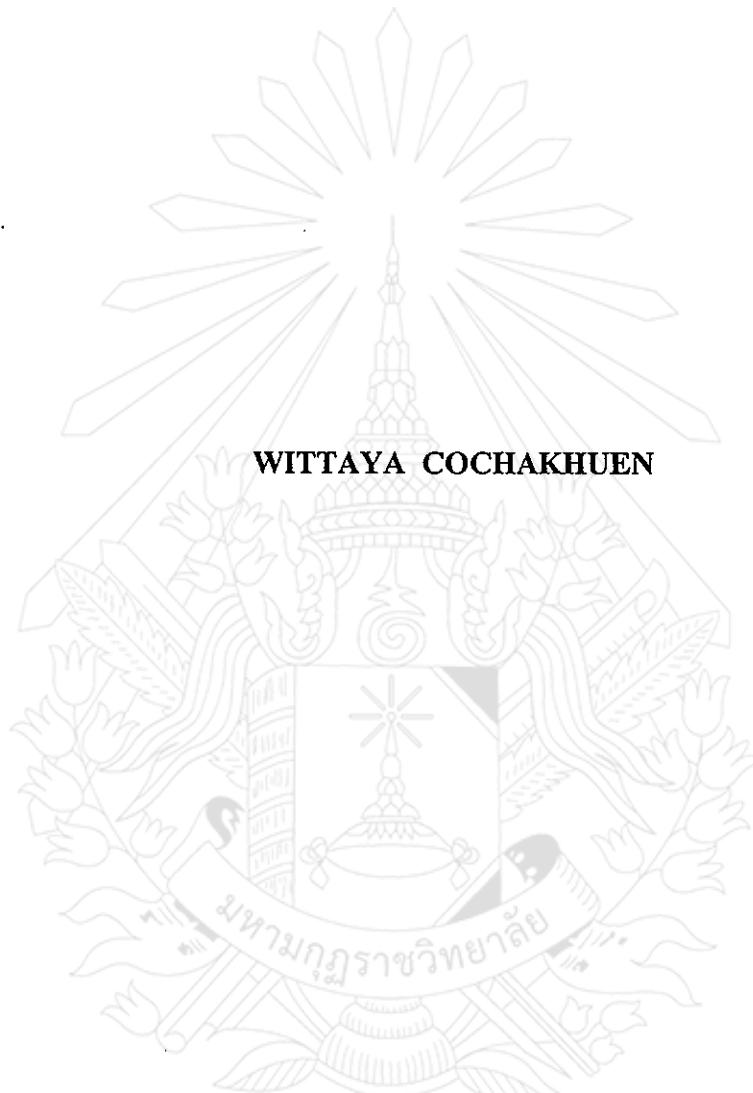

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๓

B 146506

**THE ROLE OF VILLAGE HEADMAN AND VILLAGE CHIEF IN
DUTY PERFORMANCE : A CASE STUDY OF KOSUM PHISAI
DISTRICT, MAHA SARAKHAM PROVINCE**

WITTAYA COCHAKHUE

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

B.E. 2553 (2010)

หัวข้อสารนิพนธ์ : บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ :
ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกอสุมปี่ จังหวัดมหาสารคาม
ชื่อนักศึกษา : วิทยา คชเขื่อน
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์เอกชาติ สุขแสน

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.))

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.))

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์เอกชาติ สุขแสน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรงวุฒิ ศรีวิไล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Thematic Title : The Role of Village Headman and Village Chief in Duty Performance:
A Case Stud of Kosum Phisai district, Maha Sarakham province

Student's Name : Wittaya Cochakhuen

Department : Government

Advisor : Asst. Prof. Dr. Pornamarin Promgird

Co-Advisor : Lect. Akchatree Suksen

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirement for the Master's Degree

P. Sampipattanaiyajan
..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

Thematic Committee

P. Sampipattanaiyajan
..... Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

P. Praes
..... Advisor
(Asst. Prof. Dr. Pornamarin Promgird)

Akchatree
..... Co-Advisor
(Lect. Akchatree Suksen)

S. Chaimusik
..... Member
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

Songwut Srivilai
..... Member
(Asst. Prof. Songwut Srivilai)

หัวข้อสารนิพนธ์ : บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดขอนแก่นในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อนักศึกษา : วิทยา ฤษเชื่อน

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรอัมรินทร์ พรหมเกิด

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์เอกชาติรี สุขเสนา

ปีการศึกษา : 2553

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มี เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 148 คน สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐานค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุดดังนี้ คือ ด้านงานพัฒนา ด้านงานสาธารณะประโยชน์ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการบริการ และด้านอื่น ๆ ตามลำดับ

2) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่สำคัญดังต่อไปนี้ 1) ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้ทางราชการร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าตรวจงานในพื้นที่เป็นประจำสม่ำเสมอ และเพิ่มอำนาจในการจัดการงานต่าง ๆ ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น 2) ด้านงานสาธารณะประโยชน์ ทางราชการควรจัดสรร

งบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดทำแต่ละ โครงการ 3) ด้านการบริการ ควรจัดประชุม, อบรม, ให้ความรู้แก่ประชาชน สำหรับการบริการ 4) ด้านงานพัฒนา ควรจัดสรรงบประมาณแต่ละ โครงการ เพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน 5) ด้านอื่น ๆ ทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในแต่ละ โครงการ และตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการนั้น ๆ

Thematic Title : **The Role of Village Headman and Village Chief in Duty Performance:
A Case Stud of Kosum Phisai district, Maha Sarakham province**

Student's Name : **Wittaya Cochakhuen**

Department : **Government**

Advisor : **Asst. Prof. Dr. Pornamarin Promgird**

Co-Advisor : **Lect. Akchatree Suksen**

Academic Year : **B.E. 2553 (2010)**

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper (independent study) were as follows: 1) to study the role of village headman and village chief in duty performance, 2) to compare the role of village headman and village chief in duty performance, and 3) to study suggestions about the role of village headman and village chief in duty performance, Kosum Phisai district, Maha Sarakham province. The tools used for data collection were questionnaires. Sampling units were 148 numbers of village headman and village chief. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of research were found as follows :

1) In overall, the role of village headman and village chief in duty performance was at a high level. When considered each aspect, it was also at a high level too arranging from high to low; of development work, public benefits, keeping peace, services and other works respectively.

2) Village headman and Village chief with different sex, age, marital status and education had no different role in duty performance, Kosum Phisai district, Maha Sarakham province.

3) Suggestions about the role of village headman and village chief in duty performance, Kosum Phisai district, Maha Sarakham province were 1) in aspect of keeping peace; government should coordinate with village headman and village chief to check duty regularly and increase authorities in managing different activities for village chief more, 2) in aspect of public benefits; government should arrange sufficient budget in managing each project, 3) in aspect of services; it should arrange meeting, training program to give knowledge to people for services, 4) in aspect of development work; it should arrange budget in each project to decrease troubles of people and 5) in

other works; government should arrange sufficient budget for each project and check progress of each project.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสถาบัน องค์การ และบุคคลที่ได้ให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาจนสามารถนำความรู้มาเขียนสารนิพนธ์นี้ได้และกรุณาชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ซึ่งมีพระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย เป็นประธานกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ตรวจสอบสารนิพนธ์และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนแล้วเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทุกท่านที่ได้อุทิศร่างกายและแรงใจในการให้บริการที่ดีเยี่ยมสนับสนุนการทำสารนิพนธ์ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในครั้งนี้

ขอขอบคุณ ดร. ประชาสรรค์ แสนภักดี พลตรี ดร. สมบูรณ์ อินทรประสาท และเพื่อน ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือด้วยการเติมเต็มสิ่งที่ขาดแคลนและคอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรหมเกิด ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ อาจารย์เอกชาติ สุขแสน อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วมที่กรุณาแก้ไข เพิ่มเติมเนื้อหา และแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ทุกท่านที่กล่าวมาได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำองค์ความรู้ให้บริการและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของสารนิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ในที่นี้แต่ได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีทุกประการ

วิทยา กษเขื่อน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	5
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	8
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	12
2.4 สภาพทั่วไปของอำเภอโกสุมพิสัย	20
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27

3.2	เทคนิควิธีการลุ่มตัวอย่าง	28
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
3.4	การวัดค่าตัวแปร	30
3.5	การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	31
3.6	การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
3.7	การวิเคราะห์ข้อมูล	33
3.8	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	34
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
4.1	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
4.2	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	36
4.3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
	ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	37
	ตอนที่ 2 ระดับบทบาทการปฏิบัติตามหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	39
	ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	45
	ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการ ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	69
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	74
5.1	สรุปผลการวิจัย	75
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	78
5.3	ข้อเสนอแนะ	84
	5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	84
	5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	86
	บรรณานุกรม	87
	ภาคผนวก	90
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	91

ภาคผนวก ข หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ	93
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	97
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	99
ภาคผนวก จ สรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	107
ภาคผนวก ฉ การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	113
ประวัติผู้วิจัย	116

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	37
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	37
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ	38
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	38
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม	39
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย	40
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณสุขประโยชน์	41
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ	42
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา	43
ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ	44
ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมจำแนกตามเพศ	45
ตารางที่ 4.12 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมจำแนกตามเพศ	45

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความ สงบเรียบร้อย จำแนกตามเพศ	46
ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย จำแนกตามเพศ	46
ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงาน สาธารณประโยชน์ จำแนกตามเพศ	47
ตารางที่ 4.16 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านสาธารณประโยชน์ จำแนกตามเพศ	47
ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตามเพศ	48
ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตามเพศ	48
ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามเพศ	49
ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามเพศ	49
ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนก ตามเพศ	50
ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนกตามเพศ	50
ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตาม อายุ	51

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามอายุ	51
ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความ สงบเรียบร้อย จำแนกตามอายุ	52
ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย จำแนกตามอายุ	52
ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงาน สาธารณประโยชน์ จำแนกตามอายุ	53
ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ จำแนกตามอายุ	53
ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตามอายุ	54
ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตามอายุ	54
ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามอายุ	55
ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามอายุ	55
ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนก ตามอายุ	56
ตารางที่ 4.34 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนกตามอายุ	56

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตาม สถานภาพ	57
ตารางที่ 4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมจำแนกตามสถานภาพ	57
ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความ สงบเรียบร้อย จำแนกตามสถานภาพ	58
ตารางที่ 4.38 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย จำแนกตาม สถานภาพ	58
ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงาน สาธารณประโยชน์ จำแนกตามสถานภาพ	59
ตารางที่ 4.40 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านสาธารณประโยชน์ จำแนกตามสถานภาพ	59
ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตามสถานภาพ	60
ตารางที่ 4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการจำแนกตามสถานภาพ	60
ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามสถานภาพ	61
ตารางที่ 4.44 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามสถานภาพ	61
ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนก ตามสถานภาพ	62

ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนกตามสถานภาพ	62
ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตาม ระดับการศึกษา	63
ตารางที่ 4.48 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา	63
ตารางที่ 4.49 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความ สงบเรียบร้อย จำแนกตามระดับการศึกษา	64
ตารางที่ 4.50 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย จำแนกตาม ระดับการศึกษา	64
ตารางที่ 4.51 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา	65
ตารางที่ 4.52 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ จำแนกตามระดับ การศึกษา	65
ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตาม ระดับการศึกษา	66
ตารางที่ 4.54 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตามระดับการศึกษา	66
ตารางที่ 4.55 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับการปฏิบัติ หน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงาน พัฒนา จำแนกตามระดับการศึกษา	67

ตารางที่ 4.56 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามระดับการศึกษา	67
ตารางที่ 4.57 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนกตามระดับ การศึกษา	68
ตารางที่ 4.58 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา	68
ตารางที่ 4.59 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตาม อำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความสงบ เรียบร้อย	69
ตารางที่ 4.60 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตาม อำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์	70
ตารางที่ 4.61 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตาม อำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ	71
ตารางที่ 4.62 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตาม อำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา	72
ตารางที่ 4.63 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตาม อำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ	73

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านถือเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากราษฎรในหมู่บ้าน ให้เป็นผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ปกครองดูแลราษฎรในหมู่บ้าน และกำนันได้จากผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นเลือกกันเองมาหนึ่งคน ทำหน้าที่ปกครองผู้ใหญ่และบ้านราษฎรในตำบลนั้น ภายใต้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551) คุณแลความทุกข์ สุข ของราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล สนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาลขณะที่ดำรงตำแหน่ง ในขณะที่ทำการวิจัย เกิดความขัดแย้งทางการเมือง ในประเทศเป็นอย่างมาก เป็นผลมาถึงการขาดความเชื่อมั่นในการลงทุนและการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ทำเงินเข้าประเทศเป็นอย่างมาก สังคมเกิดความขัดแย้งแตกแยก ลี้ภัยลี้ภัยอย่างไม่มีความปลอดภัย

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นข้างต้นเป็นผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้คน การทำมาหากินของราษฎร ปัญหาการวาดระแวงของคนในสังคม สภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน เป็นผลกระทบ โดยตรงกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นอย่างมาก เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ดูแลความสงบสุขของราษฎร ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2575 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551) และสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาล

ผู้วิจัยเชื่อว่าเมื่อทำการวิจัยแล้วจะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เพราะแบบสอบถามทำให้ทราบถึง การปฏิบัติหน้าที่ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านงานสาธารณประโยชน์ ด้านงานบริการ ด้านงานพัฒนา และด้านงานอื่น ๆ เชื่อได้ว่าหากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ทำหน้าที่ตามบทบาทจริงจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ ในทางตรงกันข้ามหากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่หย่อนยาน นอกจากจะแก้ปัญหาไม่ได้ และยังคงเพิ่มปัญหาให้แก่สังคมอีก

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัย บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ เพื่อศึกษาบทบาท เปรียบเทียบและศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มี เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน

1.3.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน

1.3.3 กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพต่างกัน มีบทบาทการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน

1.3.4 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 233 คน ได้จากทะเบียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดมหาสารคาม

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งประกอบด้วยบทบาทจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย 2) ด้านงานสาธารณประโยชน์ 3) ด้านงานบริการ 4) ด้านงานพัฒนา 5) ด้านงานอื่น ๆ

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ พื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบบทบาทที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.5.4 ทำให้สามารถนำผลของการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาบทบาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดมหาสารคาม

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง การแสดงออกตามสถานภาพที่เป็นอยู่ในทางสังคมหรือตามธรรมชาติ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง การทำหน้าที่ในการบริหาร ปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ฉบับที่ 11 (แก้ไข พ.ศ. 2551) ในระดับตำบลและในระดับหมู่บ้าน

กำนัน หมายถึง ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการเลือกจากผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นเข้ามาดำรงตำแหน่งการปกครองท้องที่ระดับตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ฉบับที่ 11 (แก้ไข พ.ศ. 2551)

ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการเลือกจากชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นเข้ามาดำรงตำแหน่งการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ฉบับที่ 11 (แก้ไข พ.ศ. 2551)

ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการดูแลความทุกข์/ความสุข ป้องกันภัย นำความเดือดร้อนของราษฎรแจ้งต่อทางราชการ นำข่าวสารทางราชการแจ้งแก่ราษฎร ให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมาย

ด้านงานสาธารณประโยชน์ หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องดูแล ปกป้อง และทำให้เกิดประโยชน์กับราษฎรโดยรวม ร่วมกับราษฎรในการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม รณรงค์และรักษาไว้ซึ่งประเพณีอันดีงาม

ด้านงานบริการ หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการให้บริการด้านต่างๆ เพื่อให้
เกิดความสะดวก ความสุข ตามสิทธิตามกฎหมาย

ด้านงานพัฒนา หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ทำให้พื้นที่และราษฎรใน
ปกครองเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีแผน มีระบบ มีการปฏิบัติ มีการสนับสนุนการบูร
ณาการในการพัฒนา

ด้านงานอื่น ๆ หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจาก
กระทรวงในสังกัดมอบหมาย หมายถึงให้ความร่วมมือกับกระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ เช่น การไถ่
เกี้ยและประนีประนอม/ข้อพิพาท (กระทรวงยุติธรรม) ดูแลคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ผู้สูงอายุ
(กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) หรือการเฝ้าระวังโรคติดต่อ (กระทรวง
สาธารณสุข)

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลของแต่ละบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับ
การศึกษา

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 เพศ คือ 1)
เพศชายและ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ 1)
อายุ 25-33 ปี 2) อายุ 34-42 ปี 3) อายุ 43-51 ปี และ 4) อายุ 52-60 ปี

สถานภาพ หมายถึง สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น
4 สถานภาพ คือ 1) สมรส 2) โสด 3) หย่าร้าง และ 4) หม้าย

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสาร
นิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ 1) ระดับประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษา/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. 3)
ปริญญาตรี และ 4) สูงกว่าปริญญาตรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- 2.4 สภาพทั่วไปของอำเภอโกสุมพิสัย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1. ความหมายของบทบาท

นางเยาว์ ปิฎกฤษต์ ได้กล่าวถึง ทฤษฎีบทบาทกำหนดความหมายจากแนวคิดของ โคเฮน (Kohen) ไว้ว่า การที่สังคมกำหนดเฉพาะเจาะจงให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่งนั้นเรียกว่า เป็นบทบาทที่ถูกกำหนด ถึงแม้ว่าบุคคลมิได้ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ที่สังคมกำหนดให้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงหมายถึง การที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่งของเขา ความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริงนั้นอาจมีสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) บทบาทขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่สังคมต้องการ
- 2) ความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด
- 3) บุคคลที่ไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹

---

¹นางเยาว์ ปิฎกฤษต์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา), 2535, หน้า 86.

นงเยาว์ ปิฎกรัตน์ ได้กล่าวถึง ทฤษฎีบทบาทโดยสรุปความหมายมาจากแนวคิดของ มีด (Meed) ไว้ว่า บทบาทขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริงหรือบทบาทที่เป็นจริง ซึ่งจะต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- 1) การรู้จักตนเองตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- 2) พฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนดให้จะต้องมีความเหมาะสมกับการส่งเสริมฐานะของตนเอง
- 3) ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้น ความเป็นแบบอย่างเพื่อให้การกระทำบางอย่างเป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ

4) การประเมินการกระทำตามบทบาท สามารถดำเนินการด้วยตนเองหรือโดยบุคคลอื่น²
 ประมวล รัตนวงศ์ ได้กล่าวถึง ทฤษฎีบทบาทได้ว่า “ฐานะตำแหน่งและบทบาททางสังคมของบุคคลมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- 1) บทบาทมีทุก ๆ สังคมและมีอยู่ก่อนที่คนจะเข้าไปครอง
- 2) บทบาทมีอยู่ในตำแหน่งแต่ละตำแหน่ง
- 3) วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม และประเพณีในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น

4) การที่คนเราจะทราบฐานะตำแหน่งและบทบาทได้ เป็นเพราะการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมนั้น ๆ

5) บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น ไม่น่าแน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริง ๆ ของคนที่อยู่ในฐานะตำแหน่งนั้น ๆ³

ทฤษฎีกระจกส่องตนเอง (The Looking-Glass self) ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้คือ ฮาร์ดีและคอนเวย์ (Hardy and Conway) เป็นนักสังคมวิทยาคนแรก ๆ อธิบายว่าการพัฒนาตน (Self) มีลำดับขั้นตอน 3 ขั้นดังนี้⁴

- 1) การเห็นพฤติกรรมของตนที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น (Perceive)
- 2) วิเคราะห์พฤติกรรมของตน (Judgments)

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 87.

³ประมวล รัตนวงศ์, จิตวิทยาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 20.

⁴พรเจริญ บัวพุ่ม, “ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับการปฏิบัติงานตามบทบาทนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานีนอมัย เขต 2”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), 2543, หน้า 14.

3) ประเมินค่าพฤติกรรมของคนและผู้ที่เราพบเห็น (Evaluate)

ฮาร์ดีและคอนเวย์ เชื่อว่าการพัฒนาตน (Self) จะสมบูรณ์ที่สุดในกลุ่มปฐมภูมิ (Primary groups) คือครอบครัว

ทฤษฎีบทบาท – การได้รับ (Role-Taking) ของ George Herbert Mead. จอร์จ เฮร์เบิร์ต มีด ได้แบ่งตน (Self) ออกเป็น 2 ส่วน คือ

“I” ซึ่งเป็นตัวแสดงถึงสัญชาตญาณธรรมชาติ หรือลักษณะเฉพาะของบุคคล “I” จะเป็นพัฒนาการแรกของมนุษย์ที่เรียนรู้เป็นครั้งแรกจากสิ่งที่สังคมคาดหวัง

“Me” ซึ่งเป็นสิ่งแสดงถึงคนด้านสังคม ที่เกิดจากความต้องการของสังคมและความต้องการของบุคคลที่จะได้รับ “Me” จะเป็นพัฒนาการที่มีช่วงเวลายาวนานตลอดชีวิต Mead มองว่า “Me” เป็นสิ่งที่ได้รับจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม 3 ขั้น คือ

1) ขั้นเลียนแบบ (Imitative stage) เริ่มตั้งแต่เกิด – 2 ปี โดยเด็กจะเลียนแบบ หรือแสดงบทบาทที่ได้รับจากบุคคลอื่น ๆ ที่เห็น (Role-Taking) โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขา (Significant others) อยู่ใกล้ชิดกับเขา โดยเฉพาะพ่อแม่จะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาขั้นนี้มากที่สุด

2) ขั้นแสดงบทบาท (Play stage) เริ่มที่อายุประมาณ 2 ปีขึ้นไป- 4 ปี เป็นขั้นที่เริ่มพัฒนาการของ “Me” เด็กจะเริ่มมีทัศนคติและการกระทำในสิ่งที่สังคมยอมรับ เด็กจะเริ่มเห็นว่าตนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กจะเรียนรู้ว่าจะไร้อะไรผิด โดยมีพ่อแม่หรือสังคมเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรม

3) ขั้นแสดงการเล่น (Game stage) อายุ 4 ปี ขึ้นไป เป็นขั้นที่เด็กเริ่มที่จะได้รับรู้และเห็นบทบาทการกระทำของบุคคลในสังคมนอกบ้านจะเป็นการพัฒนาบทบาทที่สังคมส่วนใหญ่ (generalized other) ต้องการและคาดหวังเริ่มมีการแสดงบทบาทหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน แนวความคิดของ มีด และ ฮาร์ดีและคอนเวย์ ได้รับการวิจารณ์ว่า ไม่เหมาะสมที่จะใช้อธิบายสังคมปัจจุบันแต่เหมาะกับสังคมที่มีความซับซ้อนน้อย ๆ

จากการศึกษาทฤษฎีบทบาทข้างต้น จะเห็นได้ว่า สาระสำคัญของแต่ละทฤษฎีมีความเกี่ยวพันกัน ซึ่งจากความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว จะช่วยให้มีความเข้าใจในบทบาทของบุคคลได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมได้กำหนดให้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติ บทบาทและสถานภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน นั่น คือ สถานภาพ จะกำหนดว่าบุคคลนั้นมี

หน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร ส่วนบทบาทเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่สังคมได้กำหนดไว้ในแต่ละสถานภาพ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

“บทบาท” เป็นความคิดที่สำคัญในทางสังคมวิทยา จิตวิทยาและมนุษยวิทยา โดยนักวิชาการได้ให้ความหมายและหลักการเกี่ยวกับบทบาทไว้หลายท่าน ดังนี้

ความหมายของบทบาท “บทบาท” โดยความหมายรวมทั้ง ๆ ไป หมายถึง “การทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามสถานะต่าง ๆ ของคนที่มีอยู่ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู ฯลฯ”⁶

ความหมายของบทบาทในอีกสถานะหนึ่งอาจแยกพิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ

1) พิจารณาในด้านโครงสร้างสังคม (Social Structure) หมายถึง “ตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ซึ่งแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ๆ เป็นการจำแนกชนิดบุคคลในสังคมออกตามคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขา เช่น มีบทบาทเป็นครู ทหาร ตำรวจ ผู้พิพากษา อัยการ แพทย์ พระสงฆ์ ฯลฯ”

2) พิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือการปะสังสรรค์ทางสังคม หมายถึง “ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะนำไปตามความหวังของบุคคลอื่นในสังคม”⁷

“บทบาท” หมายถึง ความมุ่งหวังหรือความคาดหวังที่บุคคลคาดว่า บุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับ การกำหนดและการยอมรับบทบาทนั้นๆ และขึ้นอยู่กับแนวคิดของบุคคลนั้น ๆ เองด้วย

“บทบาท” หมายถึง “พฤติกรรมที่กระทำตามความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ที่ยึดถือเป็นมาตรฐาน โดยที่การกระทำนั้นขึ้นอยู่กับปทัสถาน (Norm) ของสังคมด้วย บทบาทจึงเป็นแบบความประพฤติแห่งบุคคล”

จากความหมายต่าง ๆ ของบทบาทดังกล่าวนี้ สามารถสรุปได้ว่า “บทบาท” หมายถึง พฤติกรรมและการแสดงออกในด้านต่างๆ ของบุคคล ตามสถานะที่เป็นอยู่นั้นตามความคาดหวังของสังคม เช่นการทำหน้าที่ในการเป็นตำรวจ ทหาร ครู อัยการ พระสงฆ์ นักเรียน ฯลฯ

⁶ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร : นามิบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546), หน้า 459.

⁷ไพบูลย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมไทยและการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 32.

บทบาทของผู้บริหาร ได้มีผู้สรุปไว้ 4 ประการ

1) เป็นนักขนานนำสิ่งใหม่ (Initiator) เป็นผู้ริเริ่มบทบาทในการริเริ่มสิ่งใหม่ ซึ่งช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2) เป็นผู้แนะนำทาง (Guide) เป็นผู้ให้คำแนะนำปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ คอยให้ความช่วยเหลือและวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลในองค์กร และให้ข่าวสารแนะนำผู้ตาม ทั้งนี้ความเชื่อถือในตัวผู้นำจะอยู่ที่ความสามารถของผู้นำเอง

3) เป็นผู้จัดกิจกรรมขององค์กร (Promoter) เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการก่อตั้งและบำรุงรักษาให้องค์กรยังคงอยู่ถาวรตลอดไปมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในองค์กรเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์กร ให้การสนับสนุนกิจกรรมขององค์กร เป็นต้น

4) เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ตามและอุทิศตนเองในการทำงาน เมื่อเป็นที่ชื่นชอบของบรรดาผู้ตามและถือว่าเขาเป็นแบบอย่างแล้วผู้นำก็จะเพิ่มความกระตือรือร้นและกระตุ้นให้ผู้ตามปฏิบัติตาม เมื่อผู้นำลดบทบาทสัญลักษณ์ลงผู้ตามก็จะหันไปสนใจตนเองแทน ความเป็นสัญลักษณ์ก็จะเสื่อมไป⁹

นอกจากนี้แล้วยังมีผู้เห็นว่าฐานะตำแหน่งและบทบาทของบุคคลเป็นสิ่งที่มียู่แล้ว บุคคลอยู่ในฐานะตำแหน่งย่อมจะทำหน้าที่ที่จะทำให้ฐานะตำแหน่งนั้นมีบทบาทไปตามแบบฉบับ นอกจากนั้นยังถือวาระบบของสังคมก็คือ ระบบของการ ปฏิบัติ ต่อกัน (Systematized Interaction) บุคลิกภาพกับผู้มีพฤติกรรมหรือผู้กระทำทางสังคม (Social actor) ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เพราะบุคลิกภาพเป็นรูปแบบของพฤติกรรมคนใดคนหนึ่งที่มีความสอดคล้องกันอยู่เสมอ (Pattern of Consistent) ส่วนผู้กระทำทางสังคมมิได้คำนึงถึงกระบวนการของพฤติกรรมที่มีความสอดคล้อง เช่นเดียวกับบุคคลที่เป็นเอตทัคคะในทางพฤติกรรมสัมพันธ์หรือโต้ตอบ (Interactions) ถือว่าบทบาทและฐานะตำแหน่งนับเป็นเพียงนิติกรรมของพฤติกรรมของคนซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกจริงของคน⁹

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นว่า “บทบาท” คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือตามสถานภาพของบุคคล เช่น บทบาทของผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ แนะนำแนวทาง

⁹จักรพงษ์ ฟองชัย, “บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการการบริหารงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดเลย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2544, หน้า 10.

⁹ภาณุเดช ลิ้มอรีย์, “บทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2543, หน้า 26.

เป็นแบบอย่างของผู้ตาม สร้างทีมงานเป็นตัวเชื่อมภายในและภายนอกขององค์กร ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทแต่ละบทบาทนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และหน้าที่อะไรบ้าง ถ้าตำแหน่งหรือสถานเปลี่ยนแปลงไป บทบาทก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย และถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่าใด บทบาทก็จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ในองค์กรต่าง ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็ต้องมีการกำหนดบทบาทว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และมีความเข้าใจในบทบาทขององค์กรและบทบาทของตนเองที่มีต่อองค์กร เพื่อจะได้แสดงบทบาทนั้น ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ

1) บทบาททางการเมือง

บทบาททางการเมือง จะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ในสังคม ถูกคาดหวังไว้ว่าบุคคลในสถานภาพใดควรมีบทบาทอย่างไร เมื่อบุคคลเข้าดำรงในสถานภาพนั้น ๆ ก็จะมีบทบาทตามที่สังคมคาดหวังไว้ นักวิชาการเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาทที่สำคัญ ๆ ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ดังนี้

อุทัย หิรัญโต ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่งซึ่งมีต่อคนอื่น ในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน¹⁰

ชูลดา จิตพิทักษ์ กล่าวไว้ว่า บทบาท หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนตามสถานภาพที่ตนเป็นอยู่¹¹

พัชยา สายชู กล่าวว่า บทบาทหน้าที่คือสิ่งที่ทำให้เกิดความเป็นบุคคลและเปรียบเหมือนบทของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงละครเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอะไรมีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไรถ้าแสดงผิด ไม่สมบทบาท ก็อาจถูกเปลี่ยนตัว ไม่ให้แสดงอีก ดังนั้นบทบาทคือการกระทำต่างๆ ที่กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำบทนั้น¹²

ธนวัฒน์ ยอดใจ กล่าวว่า บทบาท ได้แก่ ส่วนที่เคลื่อนไหว (Dynamic) ของสถานภาพโดยทั่วไป สมาชิกของสังคมมักแสดงบทบาทตามสถานภาพของแต่ละคนในสังคมที่ตนสังกัดอยู่เสมอ บทบาท หมายถึง ข้อกำหนดแห่งพฤติกรรมระหว่างบุคคลซึ่งผูกพันกับบุคคลประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวบางประการ “ประเภท” (Categories) ดังกล่าว คือ “สถานภาพ” (Status) หรือ

¹⁰อุทัย หิรัญโต, การบริหารรัฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียน, 2526), หน้า 109.

¹¹ชูลดา จิตพิทักษ์, สังคมวิทยาและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ เอ เอส การพิมพ์, 2528), หน้า 110.

¹²พัชยา สายชู, กลไกของสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 29.

“ตำแหน่ง” (Position) ทฤษฎีบทบาทได้ใช้ “สถานภาพ” หรือ “ตำแหน่ง” เพื่อหมายถึงส่วนหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ของกลุ่มทางสังคมที่ได้รับการจัดระเบียบแล้วจากแนวคิดทฤษฎีบทบาทนั้น นักทฤษฎีบทบาทมีสมมุติฐาน (Assumption) ร่วมกันอยู่สองประการ คือ ประการแรก “บทบาท” เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ในกระบวนการปฏิสังสรรค์ทางสังคม ประการที่สอง ในการปฏิสังสรรค์กับคนอื่น บุคคลต้องพิจารณาตนเอง และคนอื่น ๆ ว่าเจ้าของ “สถานภาพ” บางชนิดและเขาได้ใช้สิ่งที่เขาได้เรียนรู้อะไรเป็น “ความคาดหวัง” (Expectation) ซึ่งข้อผูกพันกับสถานภาพนั้น ๆ เป็นเครื่องแนะแนวทางการกระทำของเขา แนวความคิดทางบทบาทแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ แนวโครงสร้างนิยม และลักษณะแนวปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยม

แนวโครงสร้างนิยมมุ่งสนใจในเนื้อหาโครงสร้างและหน้าที่ของสถานภาพสังคมการจัดระเบียบและผลของบทบาทต่าง ๆ ต่อระบบ กล่าวคือ บทบาทจะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ถูก กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ในสังคมถูกคาดหวังไว้ว่าบุคคลในสถานภาพใดควรมีบทบาทอย่างไรเมื่อบุคคลเข้าดำรงสถานภาพต่างๆ ตามที่คิดว่าเป็นนิยามบรรทัดฐานที่กำหนดให้มีบทบาทพฤติกรรมนั้น ๆ

ส่วนในแนวปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยมให้ความสำคัญกับกระบวนการซึ่งบุคคลจะทำความเข้าใจได้ว่า บุคคลอื่นให้ความสำคัญคาดหวังกับตนเองอย่างไร ในการที่จะมีบทบาทในสังคมอันจะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีปฏิสังสรรค์ทางสังคมต่อกัน¹³

สุพัตรา สุภาพ ได้กล่าวถึง บทบาท ว่าคือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น บทบาทของครู คือสั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี โคนสถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรในสังคมบุคคลที่มีสถานภาพต่างกันจะมีบทบาทต่างกันด้วย หรือแม้แต่ว่ามีสถานภาพเดียวกันอาจจะมีบทบาทต่างกันด้วย¹⁴

บัณฑิต ชนะชัย ศึกษา แนวความคิดของ Levinson แล้วสรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1) บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norms) ความคาดหวัง (Expectation) ข้อห้าม (Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่ง

¹³ ธนวัฒน์ ยอดใจ, “บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2546, หน้า 16.

¹⁴ สุพัตรา สุภาพ, สังคมบริบทไทย, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า 58.

ทางสังคมที่กำหนดไว้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่หน้าที่อันควรกระทำ

2) บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเองที่คิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3) บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำด้วยความสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนเองดำรงตำแหน่งนั้น ๆ Parsons มีความเห็นคล้ายกับ Linton ว่า ฐานะตำแหน่งและบทบาทของบุคคลเป็นสิ่งที่มิได้อยู่แล้ว บุคคลผู้อยู่ในฐานะตำแหน่งย่อมจะทำหน้าที่ที่จะให้ฐานะตำแหน่งนั้น ๆ¹⁵

กล่าวโดยสรุปถึงบทบาท (Role) จะเชื่อมโยงพฤติกรรมบุคคลเข้ากับโครงสร้างทางสังคม บทบาทนั้นให้เห็นถึงการปฏิบัติตามหน้าที่ ตามตำแหน่งและสถานภาพของบุคคลแต่ละบุคคล ซึ่งมีหลายสถานภาพ ดังนั้น ในแต่ละบุคคลจึงมีหลายบทบาทในขณะเดียวกัน แต่จะแสดงบทบาทเวลาใด ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นกำลังปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่อยู่ในตำแหน่งคู่กับคนใด บทบาทและสถานภาพ จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อาจจะเปรียบเทียบเสมือนเป็นด้านสองด้านของเหรียญอันเดียวกัน แยกออกจากกันไม่ได้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ประหยัด หงส์ทองคำ ได้กล่าวไว้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นทั้งนักปกครอง และ นักพัฒนา โดยการพัฒนาที่มุ่งหมายในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของราษฎรในทางเศรษฐกิจและสังคม ยกกระดับชีวิตของราษฎรให้มีความกินดีอยู่ดี และมีความสะดวกในการใช้ชีวิต ซึ่งปรากฏในรูปแบบลักษณะของการบำรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎรในท้องถิ่น ๆ มิให้เกิดอุปสรรคขัดขวางในทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะทางธรรมชาติ (ภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง) การเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง รวมทั้งการพัฒนาให้ราษฎรเกิดความสะดวกในการทำมาหากิน และการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมปัจจัยการผลิต และส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ เช่น ถนนหนทาง ประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงหลังบทบาทด้านนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนจากการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านดูแลจัดการเองทุกอย่างเหมือนเช่นในยุคก่อน ๆ ไปเป็นลักษณะของการเป็น ผู้

¹⁵ บัณฑิต ชนะชัย, “บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2533, หน้า 30.

รวบรวมข้อมูลความต้องการ และการให้ข้อมูลกับหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรเหล่านั้นเพื่อช่วยกันดำเนินการให้เกิดผลขึ้นตามความมุ่งหมายดังกล่าว¹⁶

ในชนบทของไทย ตั้งแต่สมัย โบราณนั้นมีลักษณะเป็นสังคมที่ประชาชนอาศัยกันเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มก็มีหัวหน้าที่เป็นผู้ปกครองคอยดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในกลุ่มอย่างใกล้ชิด ต่อมาเมื่อประชาชนเพิ่มจำนวนขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็มากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนก็เปลี่ยนไป ทำให้อยู่ร่วมกันเป็นหลักแหล่งเป็นชุมชนมากขึ้น มีอาณาเขตแน่นอนและมีแบบแผนการจัดการปกครองอย่างเป็นทางการยิ่งขึ้น

ผู้นำหมู่บ้านในสมัยสุโขทัย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ ศิลาจารึกของ พ่อขุนรามคำแหงปรากฏว่า ในสมัยนั้นพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมีอาณัติสิทธิทุกประการ ซึ่งรูปการปกครองมีลักษณะที่เป็น "บิดาปกครองบุตร" (Paternal system) ในการปกครองสมัยนี้ยังจัดระเบียบการปกครองไม่แน่นอน บ้านเมืองก็ยังรวมกันไม่เป็นปึกแผ่น เพราะกำลังอยู่ในสมัยที่บ้านเมืองกำลังมีศึกสงครามระหว่างประเทศบ้าง และต่อมาก็มีการรบพุ่ง ระหว่างพวกเดียวกันเพื่อชิงบ้านเมืองกันบ้าง แต่การปกครองก็คงจะได้ดำเนินการและเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยตามยุคตามสมัย แต่ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดที่จะทราบแน่นอนได้ ลักษณะของสังคมสมัยนั้นพอลำดับลักษณะการปกครองได้ดังนี้ คือ ผู้ปกครองคร้วเรือนหนึ่ง ๆ เรียกว่า "พ่อครัว" หรือ "พ่อเรือน" ราษฎรหลาย ๆ ครอบครัวรวมเป็นหมู่บ้านหนึ่งมีผู้ปกครองเรียกว่า "พ่อบ้าน" ราษฎรในปกครองเรียกว่า "ลูกบ้าน" หลาย ๆ หมู่บ้านรวมกันเป็น "เมือง" มีผู้ปกครองเรียกว่า "พ่อ เมือง" และหลาย ๆ เมืองรวมกันเป็นประเทศ อยู่ในปกครองของพระเจ้าแผ่นดิน เรียกว่า "พ่อขุน"

สำหรับการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้านนั้น ในสมัยสุโขทัยมีหลักฐานไม่ปรากฏแน่ชัด ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ได้มีความเห็นว่า ในส่วนของการปกครองของแต่ละเมืองนั้นมีรูปแบบทั่วไปในสังคมเกษตรกรรมซึ่งมักจะแบ่งออกเป็น 3 หน่วย คือ¹⁷

- 1) หมู่บ้าน ประกอบด้วยจำนวนหลังคาเรือนจำนวนหนึ่งอยู่กันเป็นหย่อม ๆ มักจะมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต มีหัวหน้าปกครอง
- 2) ตำบล คือ หน่วยที่ใหญ่กว่าหมู่บ้าน โดยการรวมกันหลายๆ หมู่บ้านมี หัวหน้าปกครอง

¹⁶ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 39.

¹⁷กรมการปกครอง, "บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคต", รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง), 2541, หน้า 15.

3) เมือง หรือบางครั้งก็เรียกเป็นชื่ออื่น คือ แขวง ซึ่งเป็นการจับกลุ่มหรือการรวมกลุ่มของหน่วยที่สอง เพื่อจะเป็นที่อยู่ของเจ้าเมือง และเป็นศูนย์กลางของการปกครองบริหาร

ผู้นำหมู่บ้านในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อมีการสถาปนากรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช 1893 ได้ปกครองบ้านเมืองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute monarchy) อำนาจในการบริหารบ้านเมืองขึ้นอยู่กับองค์พระมหากษัตริย์แต่พระองค์เดียว

พระรามาธิบดีที่ 1 ได้กำหนดรูปแบบการปกครองให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปและได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยยิ่งขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งเป็นแบบฉบับของการปกครองในสมัยต่อ ๆ มา แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ เป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น แต่โครงสร้างใหญ่ที่กำหนดขึ้นในรัชสมัยนี้ก็ยังคงต่อมาจนถึง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ก่อนปฏิรูปการปกครอง พ.ศ. 2435)¹⁸

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงให้จัดระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาค โดยย่อยออกไป อีก กล่าวคือ การแบ่งการปกครองท้องที่ภายในเมืองหนึ่ง ๆ เหมือนกันหมดทั้งเมืองภายในภายนอก เขตราชธานี และเมืองพระยามหานคร โดยได้จัดแบ่งการปกครองท้องที่ออกเป็นลำดับขั้นดังนี้

1) เมืองก็คือจังหวัดในปัจจุบัน ถ้าเป็นเมืองในพระราชธานี ผู้ปกครองเรียกว่า "ผู้รั้ง" ถ้าเป็นเมืองชั้นนอก เรียกว่า "เจ้าเมือง" เมืองหนึ่งจะแบ่งเขตการปกครองออกเป็นแขวง

2) แขวง คือ อำเภอหรือเขตในปัจจุบัน ผู้ปกครองแขวงเรียกว่า "หมื่นแขวง" คล้ายกับนายอำเภอหรือหัวหน้าเขตในปัจจุบัน แขวงหนึ่งแบ่งเขตออกเป็นตำบล

3) ตำบลหนึ่งแบ่งออกเป็นบ้าน ตรงกับปัจจุบันเรียกว่า "หมู่บ้าน" พนักงาน ปกครองตำบล เรียกว่า "กำนัน" ซึ่งมักจะได้อบรมคัดเลือกเป็น "พัน"

4) บ้านหรือหมู่บ้าน หลายบ้านแต่ไม่มีการกำหนดจำนวนบ้านไว้ มีผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ปกครองเมืองแต่งตั้งเป็นหัวหน้า¹⁹

ดังที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรง กล่าวถึง การปกครองในระดับตำบล หมู่บ้าน ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ใน "ลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ" มีดังนี้

ส่วนการปกครองท้องที่ภายในเขตเมืองอันหนึ่งนั้น มีเค้าเสี้ยนอยู่ในบทกฎหมายหลาย ฉบับ คือในพระราชกำหนดเก่า เป็นต้น การปกครองตั้งแต่ต้น "บ้าน" มีผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งผู้ว่าราชการ เมือง เลือกลงตั้งเป็นหัวหน้า หลายบ้านรวมกันเป็น "ตำบล" มีกำนันเป็นหัวหน้า ตัวกำนันมักจะได

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

¹⁹ ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ่างแล้ว, หน้า 20.

บรรดาศักดิ์เป็น "พิน" หลายคำบดรวมกันเป็น "แขวง" มีหมื่นแขวงเป็นผู้ปกครอง เป็นที่สุดระเบียบการปกครองท้องถิ่น ดังนี้ การจัดระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคหรือหัวเมืองตามที่กล่าวมานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ส่วนที่เกี่ยวกับตำบลและกำนันในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็ไม่ปรากฏได้มีการแก้ไขอย่างไร คงดำเนินไปตามแบบสมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งนี้ เพราะในยุคแรก ๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยก็ต้องทำศึกสงครามกับพม่าบ้าง ปรากฏกบฏบ้าง แม้ในรัชสมัยรัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 3 และรัชกาล ที่ 4 ก็มีการติดต่อกับต่างประเทศ ซึ่ง ไม่ค่อยได้มีการคิดจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคแต่ อย่างใด จะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างก็การจัดระเบียบบริหารส่วนกลางเท่านั้น ฉะนั้นลักษณะ การปกครองจึงเป็นไปในลักษณะเดิม²⁰

ครั้นถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระองค์ได้ทรงปฏิรูปการปกครองเสียใหม่ เพื่อสร้างรัฐชาติ โดยทรงจัดระเบียบราชการบริหารส่วนกลางเสียใหม่ ใน พ.ศ. 2435 ด้วยการจัดตั้งกระทรวงขึ้น 12 กระทรวง มีเสนาบดีเป็นผู้บังคับบัญชาออกจากราชการได้ปฏิรูประบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยทรงนำรูปแบบการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลมาใช้แทนรูปแบบการปกครองหัวเมืองที่เป็นการปกครองแบบหลวม ๆ ทรงยกระบบ "กินเมือง" เจ้าหน้าทีจากส่วนกลางเป็นข้าหลวงใหญ่ หัวเมืองในเขตมณฑล และได้ทรงนำระบบ เลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาใช้แทนระบบการแต่งตั้ง โดยเจ้าเมืองซึ่งเท่ากับว่าเจ้าเมืองสูญเสีย อำนาจในการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่ง ได้กลายมาเป็นเจ้าหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ในสมัย นั้น ได้แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ มณฑลเทศาภิบาล เมืองหัวเมือง อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

การจัดระเบียบการปกครองตำบลและหมู่บ้านนั้น ได้มีการทดลองตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันขึ้นปกครองหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2435²¹

ปัจจุบันการเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2551 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 11) ดังนี้

1) การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน

การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านมีสาเหตุที่มา 2 ประการ คือ (มาตรา 19)

1) มีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่

²⁰ ภารดี มหาจันทร์, ประวัติศาสตร์การปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2527), หน้า 22.

²¹ กรมการปกครอง, คู่มือปฏิบัติงานสำหรับกำนันผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2551, (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2551), หน้า 43-44.

2) ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านว่างลงซึ่งจะต้องมีการเลือกผู้ใหญ่บ้านใหม่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านนั้นว่างลง คือ

วิธีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ให้กระทำโดยวิธีลับ โดยคณะกรรมการเลือก ซึ่งนายอำเภอทำหน้าที่ประธานและเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือก กรรมการซึ่งแต่งตั้งจากราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นในอำเภอนั้น จำนวนไม่เกิน 9 คน และกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2551 เมื่อเลือกผู้ใดแล้ว นายอำเภอจะเป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้ง และรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

2) การพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน (มาตรา 14)

ผู้ใหญ่บ้านจะต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ดังต่อไปนี้

- 1) มีอายุครบหกสิบปี
- 2) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของการเป็นผู้ใหญ่บ้าน (ยกเว้นการลาอุปสมบทหรือบรรพชา โดยได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด ไม่เกิน 120 วัน)
- 3) ตาย
- 4) ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก
- 5) หมู่บ้านที่ปกครองถูกยุบ
- 6) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเข้าชื่อกันขอให้ออกจากตำแหน่งในกรณีเช่นนั้น ให้นายอำเภอสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง
- 7) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนของนายอำเภอว่าบกพร่องในหน้าที่หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง
- 8) ไปเสียดจากหมู่บ้านที่ตนปกครองติดต่อกันเกิน 3 เดือน เว้นแต่มีเหตุอันสมควรและได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ
- 9) ขาดประชุมประจำเดือนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่นายอำเภอเรียกประชุมสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุอันควร
- 10) ถูกปลดออกหรือไล่ออกจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง
- 11) ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งตาม (6) ให้นายอำเภอรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบโดยเร็วด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดตาม (11) ต้องกำหนดให้ราษฎรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านด้วย

3) การเลือกกำนัน

นายอำเภอเป็นผู้จัดให้มีการประชุมคัดเลือกกำนัน โดยเปิดเผยและต้องมีผู้ใหญ่บ้านมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงครบองค์ประชุม ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งมีสิทธิเสนอชื่อผู้ใหญ่บ้านหรือเสนอชื่อตนเองเป็นกำนันได้หนึ่งคน และต้องอยู่ในที่ประชุมและต้องยินยอมด้วย ถ้ามีการเสนอชื่อมากกว่าหนึ่งคนให้ออกเสียงลงคะแนน โดยวิธีลับ

วิธีการคัดเลือกกำนัน เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการคัดเลือกกำนัน พ.ศ. 2551 และเมื่อที่ประชุมลงคะแนนเสียงส่วนมากเลือกผู้ใด ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นกำนันและให้นายอำเภอรายงานผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

4) การพ้นจากตำแหน่งกำนัน

1) เมื่อต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

2) ลาออก

3) ตำบลที่ปกครองถูกยุบ

4) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เพราะพิจารณาเห็นว่ามีความบกพร่องในทางความประพฤติหรือความสามารถไม่เพียงพอกับตำแหน่ง

5) ถูกปลดหรือถูกไล่ออกจากตำแหน่ง

ทั้งนี้ การออกจากตำแหน่ง ข้อ 2) 3) และ 4) ไม่ถือว่าต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านด้วย

ถ้าตำแหน่งกำนันว่างลง ต้องมีการคัดเลือกกำนันขึ้นใหม่ภายใน 45 วัน นับแต่วันที่นายอำเภอรายงานว่างนั้น

การจัดการปกครองท้องที่ตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 (แก้ไขฉบับที่ 11) 5 ด้าน

1) ด้านงานการรักษาความสงบเรียบร้อย

1) ร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบลปกครอง ดูแลตำบลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประกอบด้วย (มาตรา 34)

1.1) แนะนำ ตักเตือนราษฎรให้ปฏิบัติตามกฎหมาย

1.2) ป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลเช่น จัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันเพลิงไหม้ ประกาศเตือนราษฎรถึงภัยที่จะเกิดขึ้น ฯลฯ

1.3) นำปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรไปแจ้งแก่ทางราชการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ

1.4) นำข่าวสารของทางราชการที่ต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบ เช่น ประกาศแจ้งการเสียชีวิตประจำปี กำหนดวันตรวจคัดเลือกร่าง

2) รายงานการกระทำผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นหรือสงสัยว่าเกิดขึ้นในตำบลให้นายอำเภอทราบ (มาตรา 35 ข้อ 1)

3) รายงานการกระทำผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นหรือสงสัยว่าเกิดขึ้นในตำบลใกล้เคียงให้กำนันตำบลนั้นทราบ (มาตรา 35 ข้อ 2)

4) จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายหรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ทำผิดกฎหมายส่งนายอำเภอ (มาตรา 35 ข้อ 3)

5) ให้ความร่วมมือในการตรวจค้นจับกุมหรือเป็นผู้ตรวจค้น จับกุม ตามหมายหรือคำสั่งของทางราชการ (มาตรา 35 ข้อ 4, 5)

6) ตรวจสอบแนะนำตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องอาศัยตามที่มีผู้ร้องขอ (มาตรา 35 ข้อ 6)

7) ไปพบนายอำเภอตรวจตราดูแลเหตุการณ์ในตำบลแล้วรายงาน ปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรหรือเหตุ ผิดปกติที่เกิดขึ้น ให้นายอำเภอทราบ (มาตรา 36)

8) นำผู้ใหญ่บ้านและราษฎร ในตำบลออกติดตามจับกุมคนร้ายหรือช่วยเหลือป้องกันถึงอันตรายที่เกิดขึ้นกับราษฎร เช่น ดับไฟ เป็นต้น (มาตรา 38)

9) นำผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ร่วมกันรักษาความสงบเรียบร้อยในงานนักขัตฤกษ์หรืองานที่มีประชาชนมาชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก (มาตรา 60)

10) แนะนำราษฎรไม่ให้ปล่อยบ้านเรือนสกปรกชำรุด รุงรั้ง ซึ่งอาจเป็นอันตรายแก่ผู้อื่น รวมถึง รายงานนายอำเภอทราบกรณีบุคคลดังกล่าวไม่เชื่อฟัง (มาตรา 55)

2) ด้านงานสาธารณประโยชน์

1) ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินและสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อันอยู่ในตำบล (มาตรา 40)

2) เก็บรักษาบัญชีเอกสารของทางราชการที่ต้องเก็บไว้ในตำบล (มาตรา 41)

3) ร่วมมือกับผู้ใหญ่บ้าน นำราษฎรป้องกัน อันตรายที่จะเกิดแก่การทำมาหากินหรืออาชีพ เช่น การป้องกันนาท่วมไร่นา จัดสร้างทำนบ เขื่อนฝายจัดสรรการใช้ น้ำ ฯลฯ (มาตรา 56)

4) จัดทำบัญชี จำนวนราษฎร คราวเรือน ไร่นา สัตว์เลี้ยง สิ่งของต้องเสียภาษีอากรและอื่น ๆ ที่จะขึ้นประโยชน์แก่ราชการและการพัฒนาตำบล (มาตรา 42)

5) ในการที่สำรวจสำมะโนครัวและทะเบียนบัญชีต่างๆ เพื่อประโยชน์ในราชการ เช่น การที่จะสำรวจสำมะโนครัวและทำบัญชีไร่นาและสิ่งของต้องพิศภษายีอากรในตำบลนั้น กำนันจะเรียก

ผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงประชุมกันตรวจทำบัญชีให้ถูกต้อง และให้ลงชื่อพร้อมกันเป็นพยานในบัญชีที่จะยื่นต่อเจ้าพนักงานก็ได้ (มาตรา 57)

3) ด้านงานบริการ

- 1) ดูแลคนเดินทางที่ผ่านมาในตำบล ให้มีที่พัก ตามสมควร (มาตรา 38)
- 2) ช่วยเหลือทางราชการในการจัดหาคนนำทาง หรือพาหนะ อาหารให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาช่วยราชการและขาดแคลนในระหว่างทาง ซึ่งได้ร้องขอตามสมควร(มาตรา 39)
- 3) รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสของกลุ่มสมรสที่มี ถิ่นที่อยู่ในตำบลนั้น ซึ่งยื่นขอจดทะเบียนสมรส นอกสำนัก ในท้องที่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด โดย อนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กำหนด แล้วนำส่งต่อนายทะเบียน (พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว 2541)
- 4) เป็นพยานในกรณีกลุ่มสมรสประสงค์จะขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาดังกล่าว เนื่องจากฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ ความตาย และ โดยพฤติกรรมการเป็นอยู่นายทะเบียนไม่สามารถไปจดทะเบียนให้ได้ (พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว 2541)

4) ด้านงานพัฒนา

- 1) เสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหมู่บ้าน ในฐานะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (พ.ร.บ. ว่าด้วยการจัดทำและ ประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546)

5) ด้านงานอื่น ๆ

- 1) จัดให้มีการประชุมผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ ประจำตำบล ไม่น้อยกว่าเดือนละครั้ง (มาตรา 51)
- 2) จัดทำรายงานต่าง ๆ ต่อนายอำเภอ (มาตรา 58)
- 3) เรียกผู้ใหญ่บ้านในตำบลมารับฟังข้อราชการ จากผู้บังคับบัญชาหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มาตรวจงานในพื้นที่ (มาตรา 61)
- 4) ถ้ารัฐบาลจะประกาศ หรือจะตั้งราชการอันใดให้ราษฎรทราบเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะรับข้อความอันนั้น ไปแจ้งแก่ลูกบ้านของตนให้ทราบ เช่น การแจ้งประกันราคาสินค้าทางการเกษตรต่าง ๆ (มาตรา 27 ข้อ 3)

นอกจากงานในกระทรวงมหาดไทยต้นสังกัดแล้วยังรวมถึงกระทรวง ทบวง กรม อื่นที่มอบหมายภารกิจให้ปฏิบัติ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว) กระทรวงการคลัง (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม กรมการพัฒนาชุมชน กรมที่ดิน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย²²

2.4 สภาพทั่วไปของอำเภอโกสุมพิสัย

2.4.1) ประวัติความเป็นมา

อำเภอโกสุมพิสัย เดิมขึ้นการปกครองกับเมืองมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2424 พระเจริญราชเดช เจ้าเมืองมหาสารคาม ได้ขอตั้งเมืองใหม่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งบ้านท่าหอขวาง เป็นเมืองโกสุมพิสัย ให้ท้าวสุริโย (เสื่อ) เป็นพระสุนทรพิพิธ เป็นเจ้าเมือง สำหรับชื่อโกสุมพิสัย ตามพงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสานกล่าวไว้ว่า เครื่องราชบรรณาการของบ้านท่าหอขวาง ใช้เงินทำเป็นรูปดอกมะค่าป่า เพราะมีต้นมะค่าป่าเป็นจำนวนมาก จึงพระราชทานนามเมืองว่า "โกสุมพิสัย" ซึ่งแปลว่าแดนหรือที่อยู่แห่งต้นมะค่าป่า ปี พ.ศ. 2444 ทางราชการได้ยุบมณฑลและเมืองต่าง ๆ ลงจัดตั้งเป็นอำเภอและตำบล เมืองโกสุมพิสัย จึงมีฐานะเป็นอำเภอตั้งแต่นั้นมาปัจจุบันมี นายศิริพันธ์ ชุ่มด้วง เป็นนายอำเภอ

2.4.2) ที่ตั้ง

อำเภอโกสุมพิสัย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดมหาสารคาม อยู่ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม 28 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนเนินสูง หรือเรียกว่า "มอ" มีพื้นที่ 956.351 ตารางกิโลเมตร หรือ 572,719 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่างๆดังนี้

- 1) ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเชียงยืนและอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
- 2) ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอกันทรวิชัยและอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
- 3) ทิศใต้ ติดต่อกับ กิ่งอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดมหาสารคามและอำเภอบ้านไผ่จังหวัดขอนแก่น
- 4) ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น

2.4.3) ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไม่มีภูเขาพื้นที่ด้านทิศเหนือค่อนข้างจะอุดมสมบูรณ์ เพราะมีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือแม่น้ำชีไหลผ่าน นอกจากนี้ยังมีคลองส่งน้ำชลประทาน เขื่อนหนองหว

²²เรื่องเดียวกัน, หน้า 280-286.

ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ส่วนทางทิศใต้เป็นเนินสูง แห้งแล้ง ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ

2.4.4) ลักษณะอากาศ

อำเภอโกสุมพิสัยในฤดูฝน ฝนตกมากมากในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายนของทุกปี ฤดูร้อนจะร้อนมาก ในเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ในฤดูหนาวจะได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงเหนืออากาศค่อนข้างหนาว

5. การปกครอง

อำเภอโกสุมพิสัยแบ่งการปกครองออกเป็น 17 ตำบล กับ 1 เทศบาล มี 233 หมู่บ้าน 31,664 หลังคาเรือน ประชากร 120,994 คน

อำเภอโกสุมพิสัยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 17 ตำบล 233 หมู่บ้าน ได้แก่

ที่	ชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
1.	ห้วยขวาง	23 หมู่บ้าน
2.	ยางน้อย	14 หมู่บ้าน
3.	วังยาว	11 หมู่บ้าน
4.	เขวาไร่	20 หมู่บ้าน
5.	แพง	16 หมู่บ้าน
6.	แก้งแก	10 หมู่บ้าน
7.	หนองเหล็ก	20 หมู่บ้าน
8.	หนองบัว	10 หมู่บ้าน
9.	เหล่า	11 หมู่บ้าน
10.	เจ็อน	11 หมู่บ้าน
11.	หนองบอน	11 หมู่บ้าน
12.	โพนงาม	12 หมู่บ้าน
13.	ยางท่าแจ้ง	10 หมู่บ้าน
14.	แห่ใต้	19 หมู่บ้าน
15.	หนองกุงสวรรค์	10 หมู่บ้าน
16.	เลิงใต้	12 หมู่บ้าน
17.	ดอนกลาง	11 หมู่บ้าน

2.4.6) การคมนาคม

การคมนาคมค่อนข้างสะดวกสบายมีถนนของทางหลวง 4 สาย คือ

- 1) สายโกสุมพิสัย-จังหวัดมหาสารคาม ระยะทาง 28 กิโลเมตร ลาดยางชนิดดับเบิลเซอร์เฟสซ์
- 2) สายโกสุมพิสัย-จังหวัดขอนแก่น ระยะทาง 44 กิโลเมตร ลาดยางชนิดดับเบิลเซอร์เฟสซ์
- 3) สายโกสุมพิสัย-อำเภอเชียงยืน ระยะทาง 21 กิโลเมตร ลาดยางชนิดดับเบิลเซอร์เฟสซ์
- 4) สายโกสุมพิสัย-กิ่งอำเภอกุฉินารายณ์ ระยะทาง 23 กิโลเมตร ลาดยางชนิดดับเบิลเซอร์เฟสซ์

2.4.7) ด้านเศรษฐกิจ

- 1) อาชีพหลัก

ได้แก่ ปลูกข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ผลไม้ หม่อนไหม พืชผัก ไม้ดอก

- 2) อาชีพเสริม

ได้แก่ ทอเสื่อกก เลี้ยงปลา เลี้ยงวัว ทำลวดหนาม ทอผ้าไหม ทอผ้าฝ้าย

- 3) จำนวนธนาคาร มี 4 แห่ง

ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- 3) โรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ

ได้แก่ โรงงานเย็บผ้า บริษัทเทรคอินเตอร์เทรด จำกัด โรงงานน้ำตาลมหาวัง

2.4.8) ด้านทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของอำเภอ

ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดินแดงและป่าวังกุง ป่าไม้ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 วนอุทยานโกสัมพี

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีผลการศึกษาดังนี้

ประเทือง ตลประสิทธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตำบลตาบตเสารองชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนพบว่า

- 1) ในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการเมือง การปกครอง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.50 เห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ในด้านการเมือง การปกครองให้ราษฎรในหมู่บ้าน มีความเป็นอยู่สงบเรียบร้อยตามหน้าที่ แต่ร้อยละ 6.50 กลับเห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านยังปฏิบัติหน้าที่พบพร่องทำให้ราษฎรในหมู่บ้านขาดความมั่นคงปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

2) การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 89.88 เห็นว่าผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ดูแลเองใจใส่สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้สภาพเศรษฐกิจของราษฎรมีความมั่นคง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ร้อยละ 10.12 กลับเห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านไม่ดูแลเอาใจใส่ทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

3) การปฏิบัติหน้าที่ด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 88.43 เห็นว่าผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลความเคลื่อนไหวเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านตลอดจน ชี้แนะราษฎรให้รู้จักช่วยเหลือสาธารณประโยชน์แต่ร้อยละ 11.57 กลับเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านยังปฏิบัติหน้าที่บกพร่องทางด้านสังคม ทำให้ราษฎรในหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อน

4) การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83.6 เห็นว่าผู้ใหญ่บ้านได้สนใจและเอาใจใส่ในกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ราษฎร แต่ร้อยละ 16.31 กลับเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านยังขาดการเอาใจใส่ในหน้าที่ด้านนี้ ทำให้งานต่าง ๆ ไม่บรรลุเป้าหมาย

สาเหตุที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับการยอมรับนับถือจากราษฎร และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้อาวุโส ยึดมั่นในศีลธรรม ไม่ดื่มสุราและไม่เล่นการพนัน ประกอบสัมมาชีพ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สนใจและเอาใจใส่ต่อเพื่อนบ้านและมีครอบครัวใหญ่²³

คณะกรรมาธิการ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย กรณีศึกษาอำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า

1) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมเห็นด้วยในระดับมากมีเพียงเรื่อง การทำลายป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ เห็นด้วยในระดับปานกลาง

2) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ที่มี เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมไม่แตกต่างกัน ใน ส่วนรายชื่อในเรื่อง บ่อนการพนันและแหล่งอบายมุข มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมไม่แตกต่างกัน ในส่วนรายชื่อ

²³ประเทือง คลประสิทธิ์, “การปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านตำบลบางช้าง อำเภอกันทร ลักษณ จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม), 2534, 145 หน้า.

ในเรื่อง อาชญากรรม มีความแตกต่างกัน โดยกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 40-50 ปี มีความคิดเห็น ต่างไปจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี และสูงกว่า 50 ปี ตามลำดับ

4) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน กันมีความคิดเห็นต่อบทบาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมไม่ แตกต่างกันในส่วนรายชื่อ ในเรื่องบ่อนการพนัน/แหล่งอบยาสูบ และการให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์ ผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน 4,001-5,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่าง ไปจากกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000-4,000 และน้อยกว่า 3,000-4,000 บาท ตามลำดับ²⁴

จำเอกขุมพล ทองแย้ม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านภายใต้้นโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอบ้านแซ้ว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

1) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบและนโยบายของรัฐบาลโดยรวมยังไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนเรื่องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดคือ เรื่องการช่วยเหลือราษฎรเมื่อประสบปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง การแก้ไขปัญหายาเสพติด และการพัฒนาสุขภาพ เด็ก สตรี เยาวชนและคนพิการตามลำดับ

3) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีวาระของการดำรงตำแหน่งและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ โดยรวมและรายชื่อจำนวน 8 ข้อ คือ การแก้ไข ปัญหาความยากจนของประชาชน การช่วยเหลือราษฎรเมื่อประสบปัญหาอุทกภัยการจับกุมภายใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การแก้ไขปัญหายาเสพติด การป้องกันและระงับ โรคติดต่อ การติดตาม ผลการดำเนินงานขององค์กรท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาสุขภาพ เด็ก สตรี เยาวชน และคนพิการไม่แตกต่างกัน

²⁴คณะศร เกษอินทร์, “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบ เรียบร้อย กรณีศึกษาอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ), 2534, 135 หน้า.

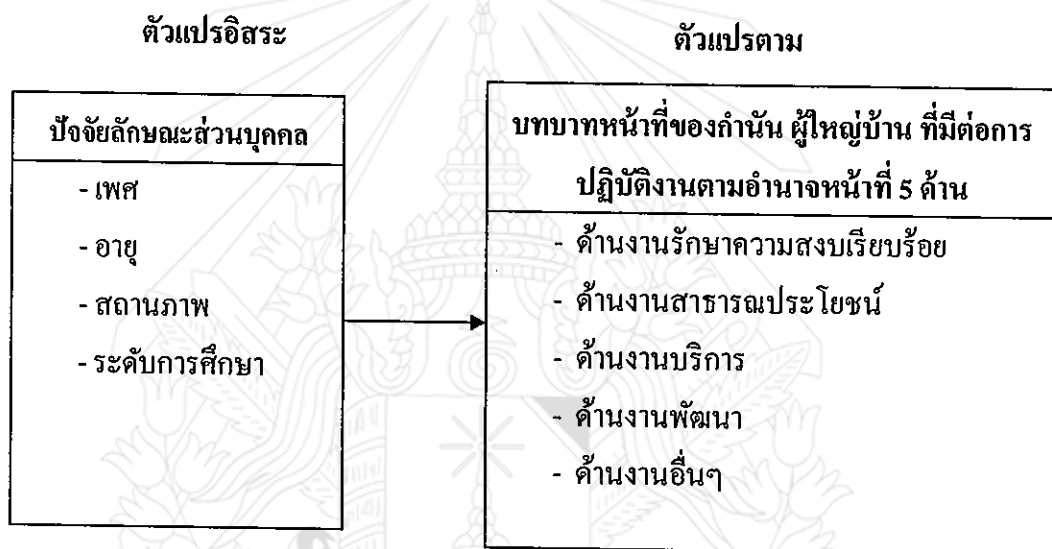
4) งานในหน้าที่รับผิดชอบของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่าควรร่วมกันทำมี 7 ด้าน คือ การดูแลแนวเขตปกครองและที่สาธารณะประโยชน์ การรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล หมู่บ้าน การรายงานเหตุการณ์ต่อทางราชการและแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร การเกี่ยวข้องความอาญา งานในหน้าที่อื่น งานด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย และงานด้านการวางแผน การส่งเสริมกองทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็นหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในขณะที่อีก 4 ด้าน คือ งานทะเบียนข้อมูลและสำมะโนครัว งานด้านโครงสร้างพื้นฐาน งานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และงานด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็นหน้าที่รับผิดชอบของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และมี 1 ด้าน คือ งานด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ซึ่งกำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็นหน้าที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น²⁵

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่เป็นตัวแทนและเป็นหูเป็นตามของราชการ เป็นผู้นำนโยบายของรัฐไปแจ้งให้ราษฎรทราบ ซึ่งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 แก้ไขฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551 รวมถึงภารกิจที่กระทรวง ทบวง กรมอื่นมอบหมายให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย งานด้านการสาธารณะ การบริการประชาชนการพัฒนาท้องที่และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการ ซึ่งต้องทำหน้าที่ประสานงานและให้ความช่วยเหลือกับทางราชการ การทำให้ชาวบ้านรักและสามัคคี และการแสดงบทบาทเป็นตัวแทนราษฎรในการรับรู้ปัญหาและการติดต่อกับงานต่าง ๆ

²⁵จำเอกชุมพล ทองแถม, “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2548, 127 หน้า.

2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 แก้ไขฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551 รวมถึงภารกิจที่กระทรวง ทบวง กรม อื่นมอบหมาย ที่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไว้ 5 ด้าน คือ 1. ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย 2. ด้านงานสาธารณสุขประโยชน์ 3. ด้านงานบริการ 4. ด้านงานพัฒนา 5. ด้านงานอื่น ๆ²⁶ มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากนั้นผู้วิจัย ยังได้กำหนดกรอบปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระ ตามรายละเอียดที่เขียนเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิตี่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

²⁶ กรมการปกครอง, คู่มือปฏิบัติงานสำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปี 2551, กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, อ่างแก้ว.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่
ศึกษากรณีอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การวัดค่าตัวแปร
- 3.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้งสิ้น
จำนวน 233 คน (จากทะเบียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดมหาสารคาม)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน
148 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane
ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Nd^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการหา

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

d = ค่าสัดส่วนที่ต้องการให้ค่าสัดส่วนจากตัวอย่าง¹

แตกต่างกันไปจากประชากรไม่เกินร้อยละ 5 หรือ .05

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่าง } n &= \frac{233}{1 + 233 (.05)^2} \\ &= 148 \end{aligned}$$

เพราะฉะนั้น กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 148 ราย

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

สำหรับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกกลุ่มตัวอย่าง 148 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากจาก 233 คน ให้เหลือ 148 คน จากนั้นทำการแจกแบบสอบถามตามรายชื่อ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่จับสลากได้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 3 ตอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด แบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา

¹Taro Yamane, *Elementary Sampling Theory*, อ้างใน สำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*, (ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547), หน้า 64.

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด แบบเลือกตอบเกี่ยวกับระดับแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยข้อความจะมีลักษณะที่ครอบคลุมการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) บทบาทด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย
- 2) บทบาทด้านงานสาธารณประโยชน์
- 3) บทบาทด้านงานบริการ
- 4) บทบาทด้านงานพัฒนา
- 5) บทบาทด้านงานอื่น ๆ

แบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบสอบถามตามมาตราวัดแบบลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale)² ให้การวัดแบบระดับคะแนน (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งเป็นเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง	ปฏิบัติงานมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 หมายถึง	ปฏิบัติงานมาก
ระดับคะแนน 3 หมายถึง	ปฏิบัติงานปานกลาง
ระดับคะแนน 2 หมายถึง	ปฏิบัติงานน้อย
ระดับคะแนน 1 หมายถึง	ปฏิบัติงานน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คือ ผู้ตอบแบบสอบถามจะได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็น

²Likert, Rensis. "The Method of Constructing and Attitude Scale", Reading in Attitude Theory and Measurement, อ้างใน ชูศรี วงษ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, 2541), หน้า 75.

3.4 การวัดค่าตัวแปร

3.4.1) การวัดค่าตัวแปรอิสระ

- 1) เพศ พิจารณาแบ่งกลุ่มเพศเป็น กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง รวม 2 กลุ่ม
- 2) อายุ พิจารณาอายุจริงของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ตอบแบบสอบถาม โดยทั่วไปมีอายุแตกต่างกันมาก จึงแบ่งกลุ่มอายุดังนี้ กลุ่มอายุ 25 – 33 ปี กลุ่มอายุ 34 – 42 ปี กลุ่มอายุ 43-51 ปี กลุ่มอายุ 52-60 ปี รวมเป็น 4 กลุ่ม
- 3) สถานภาพ พิจารณาจากสถานภาพจริงของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ โสด สมรส หย่าร้าง หม้าย รวมเป็น 4 กลุ่ม
- 4) ระดับการศึกษา พิจารณาจากระดับการศึกษาจริงของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม โดยทั่วไปมีระดับการศึกษาต่างกันจึงแบ่งกลุ่มระดับการศึกษา ดังนี้ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ปวส.อนุปริญญา ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี รวมเป็น 4 กลุ่ม

3.4.2) การวัดค่าตัวแปรตาม

การปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง การปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านงานสาธารณประโยชน์ ด้านการบริการงานพัฒนา และด้านงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล โดยคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) และการให้ความหมายกำกับค่าน้ำหนักคะแนนการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยมีเกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนน 5 ระดับ และแปลผลดังนี้³

ช่วงคะแนน	แปลผลระดับการปฏิบัติงาน
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00	ปฏิบัติงานมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20	ปฏิบัติงานมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40	ปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60	ปฏิบัติน้อย

³สำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547), หน้า 437.

คะแนนระหว่าง 1.00-1.80

ปฏิบัติน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงกว้างระหว่างระดับเท่ากับ 0.80 โดยใช้สูตรดังนี้⁴

$$\begin{aligned} \text{ช่องว่างระหว่างระดับ (Range)} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

3.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องเหมาะสมผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบสอบถามดังนี้

3.5.1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.5.2) นำข้อมูลจากการศึกษามารวบรวม สรุป เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของคำถาม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อเรื่องที่จะทำการวิจัยและมีลักษณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถตอบข้อเท็จจริงได้

3.5.3) นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ขอคำแนะนำในการกำหนดประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบสำนวนภาษาความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

3.5.4) เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขความเที่ยงตรงทั้งโครงสร้าง เนื้อหาและสำนวนภาษา จำนวน 3 ท่าน คือ

⁴รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร, เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, 2548), หน้า 43.

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก
การศึกษา ป.ธ.9, ศษ.บ., ศศ.ม., ศศ.ด. ตำแหน่ง อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจ บัวสุข
การศึกษา ศน.บ. M.A.(ภาษาศาสตร์), Ph.D (ภาษาอังกฤษ) ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3) นายศิริพันธ์ ชุ่มด้วง
การศึกษา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงตำแหน่ง นายอำเภอ อำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.5.5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาได้
ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องอีกครั้ง หากค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำ
แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเนื้อหาและ โครงสร้างตามทฤษฎีแล้วมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง
(Item Objective Congruence : IOC)⁵ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00

3.5.6) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบ (Reliability) นำแบบสอบถามไปทำการทดลอง
(Try out) กับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตท้องที่อำเภอภูกระดึง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 ชุด โดย
ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของคอนบาค ได้ค่าเท่ากับ .96 ซึ่งเป็นค่าที่มีความ
เชื่อถือได้และอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ สามารถนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3.5.7) นำผลจากการทดสอบแบบสอบถามและการหาค่าความน่าเชื่อถือกลับไปปรึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง แล้วนำ
แบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่แท้จริงต่อไป

⁵บุญเรียง ขจรศิลป์, วิธีวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี เอ็น การพิมพ์, 2543),

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.6.1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน นำเรียน นายอำเภอ โกลุสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัยแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอ โกลุสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.6.2) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง คือ ไปแจกจ่ายให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในวันประชุมกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอ โกลุสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคน ได้เข้าใจในการตอบแบบสอบถาม และตอบข้อซักถามก่อนแจกแบบสอบถาม

3.6.3) แบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูป ในการแปลผลข้อมูลที่ได้จากภาคสนามแบ่งเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.7.1) ศึกษาข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.7.2) ศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.7.3) การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอ โกลุสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ในเรื่อง เพศ สถานภาพ ใช้สถิติ F-test (One-Way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ในเรื่องอายุ ระดับการศึกษา ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

3.7.4) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอ โกลุสมพิสัย โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

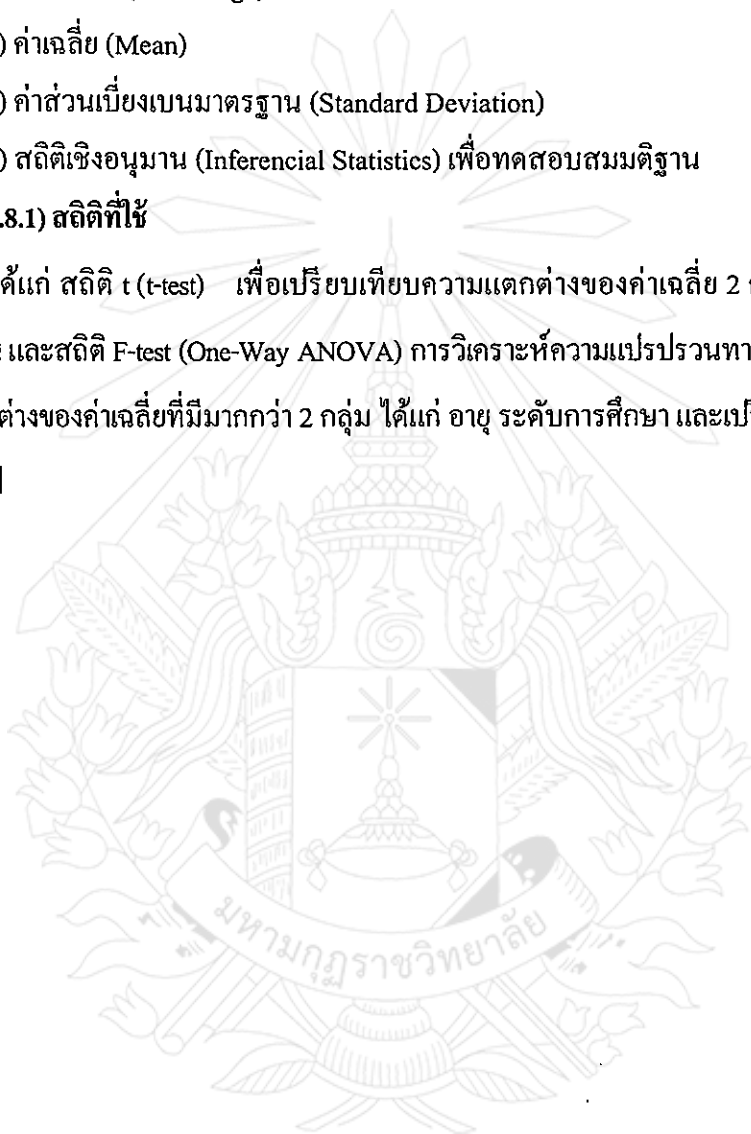
3.8) สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) การแจกแจงความถี่ (Frequency)
- 2) ค่าร้อยละ (Percentage)
- 3) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 5) สถิติเชิงอนุมาน (Inferencial Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

3.8.1) สถิติที่ใช้

ได้แก่ สถิติ t (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม จำแนกตาม เพศ สถานภาพ และสถิติ F-test (One-Way ANOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ในเขตอำเภอ โกลสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ในพื้นที่อำเภอ โกลสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วย วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน แล้วนำแบบสอบถาม มาดำเนินการวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบ วัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย(Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในพิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t-distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในพิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
df.	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS.	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS.	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บัญชีส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ระดับบทบาทการปฏิบัติตามหน้าที่ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้งหมด จำนวน 148 คน ซึ่งมีคุณลักษณะข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	142	95.95
หญิง	6	4.05
รวม	148	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 95.95 และ เพศหญิง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.05

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
25-33 ปี	5	3.33
34-42 ปี	11	7.43
43-51 ปี	50	33.78
52-60 ปี	82	55.41
รวม	148	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 52-60 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 55.41 รองลงมา คือ 43-51 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 33.78 อายุ 34-42 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.43 และอายุ 25-33 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	13	8.78
สมรส	135	91.22
รวม	148	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพสมรส จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 91.22 สถานภาพโสด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.78

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา (การศึกษาภาคบังคับ)	54	36.49
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	83	56.08
ปริญญาตรี	9	6.08
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.35
รวม	148	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 56.08 รองลงมา มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (การศึกษาภาคบังคับ) จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36.49 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.08 และ การศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.35

ตอนที่ 2 ระดับบทบาทการปฏิบัติตามหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม

ระดับการปฏิบัติหน้าที่	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย	4.35	0.75	มากที่สุด
2. ด้านงานสาธารณประโยชน์	4.37	0.69	มากที่สุด
3. ด้านงานการบริการ	4.35	0.75	มากที่สุด
4. ด้านงานพัฒนา	4.43	0.67	มากที่สุด
5. ด้านงานอื่น ๆ	4.28	0.83	มากที่สุด
รวม	4.36	0.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ คือ ด้านงานพัฒนา ด้านงานสาธารณประโยชน์ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยด้านการบริการและด้านงานอื่น ๆ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย

ข้อ	ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	แนะนำตักเตือนราษฎรให้ปฏิบัติตามกฎหมาย	4.48	0.75	มากที่สุด
2	ป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับราษฎรจากภัยธรรมชาติ	4.47	0.68	มากที่สุด
3	นำปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรแจ้งต่อทางราชการ	4.52	0.67	มากที่สุด
4	นำข่าวสารทางราชการที่ต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบ	4.61	0.53	มากที่สุด
5	รายงานการทำความผิดกฎหมายให้นายอำเภอทราบ	4.01	0.89	มาก
6	ตรวจค้นและจับกุมตามกฎหมายหรือคำสั่งของทางราชการ	3.74	1.15	มาก
7	ตรวจตราดูแลเหตุการณ์ในตำบลรายงานให้นายอำเภอทราบ	4.11	0.79	มาก
8	แนะนำราษฎรให้ทำความสะอาดบ้านเรือนให้สะอาดปลอดภัย	4.47	0.68	มากที่สุด
9	การป้องกันอุบัติเหตุช่วงสงกรานต์	4.67	0.61	มากที่สุด
10	การป้องกันแก้ไขการทะเลาะวิวาทในงานประเพณีต่าง ๆ	4.43	0.72	มากที่สุด
รวม		4.35	0.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การป้องกันอุบัติเหตุช่วงสงกรานต์ รองลงมา คือ นำข่าวสารทางราชการที่ต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตรวจค้นและจับกุมตามกฎหมายหรือคำสั่งของทางราชการ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์

ข้อ ที่	ด้านงานสาธารณประโยชน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	เป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการดูแลที่ดินสาธารณประโยชน์	4.60	0.60	มากที่สุด
2.	นำราษฎรป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่การทำมาหากินหรืออาชีพ	4.20	0.79	มาก
3.	จัดทำบัญชีราษฎร ครว้เรือน ไร่นา สัตว์เลี้ยง สิ่งต้องเสียภาษี	4.01	0.90	มาก
4.	เป็นผู้นำราษฎรในการจัดกิจกรรมพัฒนาในวันสำคัญ	4.32	0.71	มากที่สุด
5.	การรณรงค์ทำความสะอาดช่วงปีใหม่และช่วงสงกรานต์และวันสำคัญ	4.51	0.61	มากที่สุด
6.	การสนับสนุนการเลือกตั้งทุกระดับ	4.69	0.53	มากที่สุด
7.	การแก้ไขปัญหาเสพติด	4.52	0.60	มากที่สุด
8.	การอำนวยความสะดวกและประสานงานในการดำเนินการของธนาคารเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนของราษฎร	4.12	0.85	มาก
รวม		4.37	0.69	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนการเลือกตั้งทุกระดับ รองลงมา คือ เป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการดูแลที่ดินสาธารณประโยชน์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดทำบัญชีราษฎร ครว้เรือน ไร่นา สัตว์เลี้ยง สิ่งต้องเสียภาษี

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานบริการ

ข้อที่	ด้านการบริการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ดูแลและอำนวยความสะดวกแก่คนเดินทางที่เข้ามาในตำบล	4.25	0.72	มากที่สุด
2	ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการของรัฐที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่	4.57	0.61	มากที่สุด
3	รับคำร้องรับรองเรื่องทะเบียนราษฎรทะเบียนนิติกรรม	4.38	0.73	มากที่สุด
4	การรับรองตัวบุคคลกรณีบัตรประชาชนสูญหาย	4.52	0.69	มากที่สุด
5	การรับรองการเป็นเกษตรกร (กรณีค่าชดเชย)	4.44	0.70	มากที่สุด
6	การรับรองรายได้เพื่อขอกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา	4.10	0.87	มาก
7	การรับรองแนวเขตที่ดินกรณีติดทางสาธารณะ (แทนนายอำเภอ)	4.32	0.87	มากที่สุด
8	ให้บริการความร่วมมือในการเผยแพร่กฎหมายและช่วยเหลือทางกฎหมาย	4.18	0.80	มาก
รวม		4.35	0.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการของรัฐที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ รองลงมา คือ การรับรองตัวบุคคลกรณีบัตรประชาชนสูญหาย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรับรองรายได้เพื่อขอกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา

ข้อที่	ด้านงานพัฒนา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	เสนอแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาตำบล	4.44	0.68	มากที่สุด
2	จัดประชุมประชาคม โครงการชุมชนพอเพียง	4.60	0.53	มากที่สุด
3	การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ)	4.55	0.64	มากที่สุด
4	สนับสนุนและบูรณาการการจัดทำแผนชุมชน	4.48	0.58	มากที่สุด
5	สนับสนุนขบวนการจัดเก็บและพัฒนาข้อมูลเพื่อการพัฒนา ชุมชนบท	4.30	0.67	มากที่สุด
6	การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ	4.43	0.72	มากที่สุด
7	การพัฒนากองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชน	4.37	0.70	มากที่สุด
8	การรับแจ้ง/รายงานการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ เด็ก สตรี และคนชรา	4.28	0.83	มากที่สุด
รวม		4.43	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดประชุมประชาคม โครงการชุมชนพอเพียง รองลงมา คือ การจัดเก็บข้อมูล
 พื้นฐาน (จปฐ) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรับแจ้ง/รายงานการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิ
 ภาพเด็ก สตรี และคนชรา

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ

ข้อ ที่	ด้านงานอื่น ๆ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การประชุมกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	4.15	0.93	มาก
2	จัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ต่อนายอำเภอทุกเดือน	4.26	0.74	มากที่สุด
3	การไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาท	4.23	0.91	มากที่สุด
4	การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ	4.17	0.83	มาก
5	การติดตามดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ	4.41	0.71	มากที่สุด
6	อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วม โครงการประกันราคามันสำปะหลัง	4.03	1.13	มาก
7	อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วม โครงการประกันราคาข้าวเปลือกนาปี	4.58	0.66	มากที่สุด
8	เฝ้าระวังโรคติดต่อ เช่น ไข้หวัด 2009 และ ไข้หวัดนก	4.42	0.74	มากที่สุด
รวม		4.28	0.83	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วม โครงการประกันราคาข้าวเปลือกนาปี รองลงมา คือ เฝ้าระวังโรคติดต่อ เช่น ไข้หวัด 2009 และ ไข้หวัดนก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วม โครงการประกันราคามันสำปะหลัง

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งผลของการวิเคราะห์และการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังตารางต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	142	4.33	0.45	มากที่สุด
หญิง	6	4.05	0.55	มาก
รวม	148	4.19	0.50	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ โดยรวม มีระดับการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.12 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	142	4.33	0.45	1.45	0.14
หญิง	6	4.05	0.55		
รวม	148	4.19	0.50		

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบ
 เรียบร้อย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	141	4.35	0.45	มากที่สุด
หญิง	6	4.18	0.44	มาก
รวม	148	4.26	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.13 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	142	4.35	0.45	0.93	0.35
หญิง	6	4.18	0.44		
รวม	148	4.26	0.44		

จากตารางที่ 4.14 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ ปฏิบัติหน้าที่ ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์
 จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	142	4.39	0.45	มากที่สุด
หญิง	6	4.18	0.51	มาก
รวม	148	4.28	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.15 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสาธารณประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.16 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	142	4.39	0.45	1.07	0.28
หญิง	6	4.18	0.51		
รวม	148	4.28	0.48		

จากตารางที่ 4.16 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ ปฏิบัติหน้าที่ ด้านงานสาธารณประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานบริการ จำแนกตาม
 เพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	142	4.35	0.51	มากที่สุด
หญิง	6	4.11	0.71	มาก
รวม	148	4.23	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.17 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัด
 มหาสารคาม ด้านงานบริการ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	142	4.35	0.51	1.08	0.28
หญิง	6	4.11	0.71		
รวม	148	4.23	0.61		

จากตารางที่ 4.18 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตาม
 เพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	142	4.44	0.45	มากที่สุด
หญิง	6	4.24	0.63	มากที่สุด
รวม	148	4.34	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.19 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด
 มหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	142	4.44	0.45	1.01	0.31
หญิง	6	4.24	0.63		
รวม	148	4.34	0.54		

จากตารางที่ 4.20 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานพัฒนา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	142	4.29	0.52	มากที่สุด
หญิง	6	3.97	0.59	มาก
รวม	148	4.13	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.21 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด
 มหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	142	4.29	0.52	1.45	0.15
หญิง	6	3.97	0.59		
รวม	148	4.13	0.55		

จากตารางที่ 4.22 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอายุแตกต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25-33 ปี	5	4.05	0.47	มาก
34-42 ปี	11	3.87	0.61	มาก
43-51 ปี	50	4.37	0.43	มากที่สุด
52-60 ปี	82	4.35	0.43	มากที่สุด
รวม	148	4.31	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.23 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ
โดยรวม มีการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.72	3	0.91	4.27	0.06
ภายในกลุ่ม	28.35	144	0.20		
รวม	31.07	147			

จากตารางที่ 4.24 พบว่า กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ
แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบ
 เรียบร้อย จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25-30 ปี	5	4.11	0.61	มาก
34-42 ปี	11	4.08	0.39	มาก
43-51 ปี	50	4.33	0.42	มากที่สุด
52-60 ปี	82	4.40	0.45	มากที่สุด
รวม	148	4.35	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.25 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ มี
 การปฏิบัติหน้าที่ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.29	3	0.43	2.18	0.09
ภายในกลุ่ม	27.99	144	0.19		
รวม	29.28	147			

จากตารางที่ 4.26 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ
 แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์
 จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25-30 ปี	5	4.17	0.49	มาก
34-42 ปี	11	4.09	0.44	มาก
43-51 ปี	50	4.36	0.45	มากที่สุด
52-60 ปี	82	4.43	0.44	มากที่สุด
รวม	148	4.37	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.27 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ มี
 การปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสาธารณประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.32	3	0.44	2.21	0.08
ภายในกลุ่ม	28.35	144	0.20		
รวม	29.68	147			

จากตารางที่ 4.28 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ
 แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสาธารณประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตาม
 อายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25-30 ปี	5	4.02	0.74	มาก
34-42 ปี	11	3.90	0.61	มาก
43-51 ปี	50	4.44	0.43	มากที่สุด
52-60 ปี	82	4.35	0.51	มากที่สุด
รวม	148	4.34	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.29 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ มี
 การปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริการ จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.07	3	1.02	4.03	0.09
ภายในกลุ่ม	35.80	144	0.25		
รวม	38.88	147			

จากตารางที่ 4.30 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ
 ต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตาม
 อายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25-30 ปี	5	4.18	0.71	มาก
34-42 ปี	11	4.00	0.54	มาก
43-51 ปี	50	4.46	0.41	มากที่สุด
52-60 ปี	82	4.47	0.44	มากที่สุด
รวม	148	4.43	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.31 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ มี
 การปฏิบัติหน้าที่ด้านงานพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.46	3	0.82	4.03	0.09
ภายในกลุ่ม	28.71	144	0.20		
รวม	31.17	147			

จากตารางที่ 4.32 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ
 แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานพัฒนาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
25-30 ปี	5	4.01	0.44	มาก
34-42 ปี	11	3.79	0.71	มาก
43-51 ปี	50	4.36	0.47	มากที่สุด
52-60 ปี	82	4.30	0.49	มากที่สุด
รวม	148	4.27	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.33 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ มี
 การปฏิบัติหน้าที่ด้านงานอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.34 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านอื่น ๆ จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.26	3	1.08	4.27	0.06
ภายในกลุ่ม	35.924	144	0.25		
รวม	39.189	147			

จากตารางที่ 4.34 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ
 แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีสถานภาพต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	4.44	0.34	มากที่สุด
สมรส	135	4.30	0.47	มากที่สุด
รวม	148	4.37	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.35 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
สถานภาพ โดยรวม มีระดับการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุม
พิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
โสด	13	4.44	0.34	1.03	0.30
สมรส	135	4.30	0.47		
รวม	148	4.37	0.40		

จากตารางที่ 4.36 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
สถานภาพ ปฏิบัติหน้าที่โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบ
 เรียบร้อย จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	4.41	0.47	มากที่สุด
สมรส	135	4.34	0.44	มากที่สุด
รวม	148	4.37	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.37 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.38 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุม
 พิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
โสด	13	4.41	0.47	0.57	0.56
สมรส	135	4.34	0.44		
รวม	148	4.37	0.45		

จากตารางที่ 4.38 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ ปฏิบัติหน้าที่ ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์
 จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	4.43	0.37	มากที่สุด
สมรส	135	4.37	0.45	มากที่สุด
รวม	148	4.40	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.39 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสาธารณประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.40 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
โสด	13	4.43	0.37	0.48	0.63
สมรส	135	4.37	0.45		
รวม	148	4.40	0.41		

จากตารางที่ 4.40 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ ปฏิบัติหน้าที่ ด้านงานสาธารณประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานบริการ จำแนกตาม
 สถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	4.49	0.35	มากที่สุด
สมรส	135	4.32	0.53	มากที่สุด
รวม	148	4.40	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.41 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานบริการจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
โสด	13	4.49	0.35	1.09	0.27
สมรส	135	4.32	0.53		
รวม	148	4.40	0.44		

จากตารางที่ 4.42 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตาม
 สถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	4.53	0.36	มากที่สุด
สมรส	135	4.42	0.47	มากที่สุด
รวม	148	4.47	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.43 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.44 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
โสด	13	4.53	0.36	0.85	0.39
สมรส	135	4.42	0.47		
รวม	148	4.47	0.41		

จากตารางที่ 4.44 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานพัฒนา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ จำแนกตาม
 สถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
โสด	13	4.42	0.38	มากที่สุด
สมรส	135	4.26	0.53	มากที่สุด
รวม	148	4.47	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.45 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
โสด	13	4.42	0.38	1.03	0.30
สมรส	135	4.26	0.53		
รวม	148	4.34	0.45		

จากตารางที่ 4.46 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 สถานภาพ ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามระดับ
การศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	54	4.33	0.40	มากที่สุด
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	83	4.28	0.51	มากที่สุด
ปริญญาตรี	9	4.35	0.18	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	2	4.56	0.62	มากที่สุด
รวม	144	4.30	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.47 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับ
การศึกษา โดยรวม มีการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.48 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.24	3	0.80	0.36	0.77
ภายในกลุ่ม	30.50	144	0.21		
รวม	30.74	147			

จากตารางที่ 4.48 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับ
การศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.49 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบ
 เรียบร้อย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	54	4.39	0.43	มากที่สุด
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	83	4.31	0.46	มากที่สุด
ปริญญาตรี	9	4.28	0.26	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	2	4.60	0.56	มากที่สุด
รวม	148	4.34	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.49 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับ
 การศึกษาด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย มีการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.50 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย จำแนกตามระดับ
 การศึกษา

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.33	3	0.11	0.54	0.65
ภายในกลุ่ม	28.30	144	0.20		
รวม	28.63	147			

จากตารางที่ 4.50 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับ
 การศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.51 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	54	4.41	0.40	มากที่สุด
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	83	4.35	0.47	มากที่สุด
ปริญญาตรี	9	4.27	0.33	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	2	4.25	1.06	มากที่สุด
รวม	148	4.37	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.51 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านงานสาธารณประโยชน์ มีการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.52 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.20	3	6.71	0.32	0.80
ภายในกลุ่ม	29.14	144	0.20		
รวม	29.34	147			

จากตารางที่ 4.52 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสาธารณประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานบริการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	54	4.38	0.45	มากที่สุด
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	83	4.28	0.56	มากที่สุด
ปริญญาตรี	9	4.51	0.36	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	2	4.56	0.61	มากที่สุด
รวม	148	4.33	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.53 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านงานบริการ มีการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.54 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานบริการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.60	3	0.20	0.74	0.52
ภายในกลุ่ม	38.01	144	0.27		
รวม	38.62	147			

จากตารางที่ 4.54 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4. 55 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตาม
 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	54	4.48	0.45	มากที่สุด
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	83	4.38	0.56	มากที่สุด
ปริญญาตรี	9	4.39	0.36	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	2	4.81	0.61	มากที่สุด
รวม	148	4.42	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.55 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับ
 การศึกษา ด้านงานพัฒนา มีการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4. 56 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.61	3	0.20	0.93	0.42
ภายในกลุ่ม	30.22	144	0.21		
รวม	30.83	147			

จากตารางที่ 4.56 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับ
 การศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานพัฒนาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4. 57 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	54	4.28	0.46	มากที่สุด
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	83	4.25	0.57	มากที่สุด
ปริญญาตรี	9	4.34	0.22	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	2	4.56	0.61	มากที่สุด
รวม	148	4.27	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.57 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านงานอื่น ๆ มีการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4. 58 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.23	3	7.97	0.28	0.83
ภายในกลุ่ม	38.60	144	0.27		
รวม	38.84	147			

จากตารางที่ 4.58 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบกรรบาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.59 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่	ความถี่
1. ให้ทางราชการร่วมมือกับกำนันผู้ใหญ่บ้านเข้าตรวจงานในพื้นที่เป็นประจำสม่ำเสมอ และเพิ่มอำนาจในการจัดการงานต่าง ๆ ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น	45
2. ให้มีการจัดอบรม, จัดเจ้าหน้าที่ปราบปรามผู้กระทำความผิดต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด และให้คำตอบแทนที่เหมาะสม	22
3. ให้มีการฝึกอบรม สร้างอาชีพให้เยาวชนที่ไม่มีอาชีพ ให้สามารถทำมาหากินเองได้	12
4. เพิ่มหน่วยประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเพื่อขอความร่วมมือด้านต่าง ๆ จากประชาชน	7
5. ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเทศกาลต่าง ๆ	6

จากตารางที่ 4.59 พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ให้ทางราชการร่วมมือกับกำนันผู้ใหญ่บ้านเข้าตรวจงานในพื้นที่เป็นประจำสม่ำเสมอ และเพิ่มอำนาจในการจัดการงานต่าง ๆ ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น จำนวน 45 คน รองลงมา คือ เสนอแนะให้มีการจัดอบรม, จัดเจ้าหน้าที่ปราบปรามผู้กระทำความผิดต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด และให้คำตอบแทนที่เหมาะสม จำนวน 22 คน และน้อยที่สุด คือ ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเทศกาลต่าง ๆ จำนวน 6 คน

ตารางที่ 4. 60 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานสาธารณสุขประ โยชน์

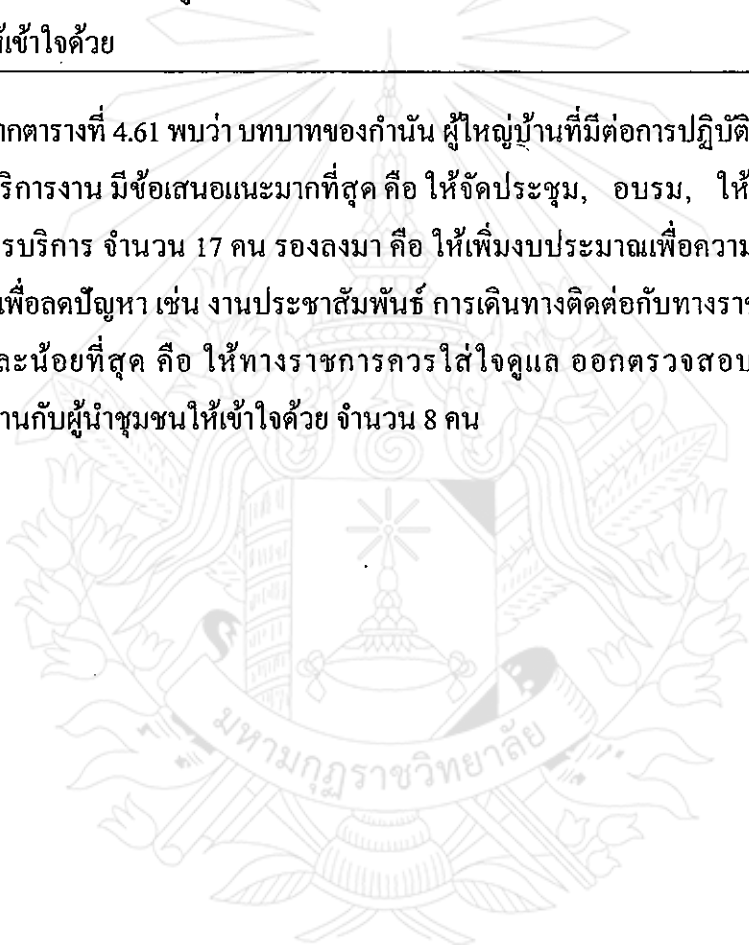
แนวทางการปฏิบัติหน้าที่	ความถี่
1. ทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดทำแต่ละ โครงการ	23
2. จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคี พร้อมเพรียงกัน มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงเพื่อ ความเข้าใจในการร่วมมือในแต่ละครั้ง	21
3. ทางราชการออกตรวจสอบพื้นที่เมื่อมีการแจ้งปัญหาต่าง ๆ	18
4.ให้ทางราชการออกตรวจสอบสาธารณสุขประ โยชน์แล้วออกกลางวัดพื้นที่สาธารณสุขประ โยชน์ให้ เป็นปัจจุบัน	7
5. จัดตั้งเวรยาม และสอดส่องดูแลพื้นที่สาธารณสุขประ โยชน์	2

จากตารางที่ 4.60 พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ด้านงานสาธารณสุขประ โยชน์ มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ให้ทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้ เพียงพอต่อการจัดทำแต่ละ โครงการ จำนวน 23 คน รองลงมา คือ ให้จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความ สามัคคี พร้อมเพรียงกัน มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงเพื่อความเข้าใจในการร่วมมือในแต่ละครั้ง จำนวน 21 คนและน้อยที่สุด คือ ให้จัดตั้งเวรยาม และสอดส่องดูแลพื้นที่สาธารณสุขประ โยชน์ จำนวน 2 คน

ตารางที่ 4.61 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานบริการ

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่	ความถี่
1. จัดประชุม, อบรม, ให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำ	17
2. เพิ่มงบประมาณเพื่อความอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน เพื่อลดปัญหา เช่น งานประชาสัมพันธ์ การเดินทางติดต่อกับทางราชการ เป็นต้น	15
3. ทางราชการควรใส่ใจดูแล ออกตรวจสอบพื้นที่สม่ำเสมอ และประสานงานกับผู้นำชุมชนให้เข้าใจด้วย	8

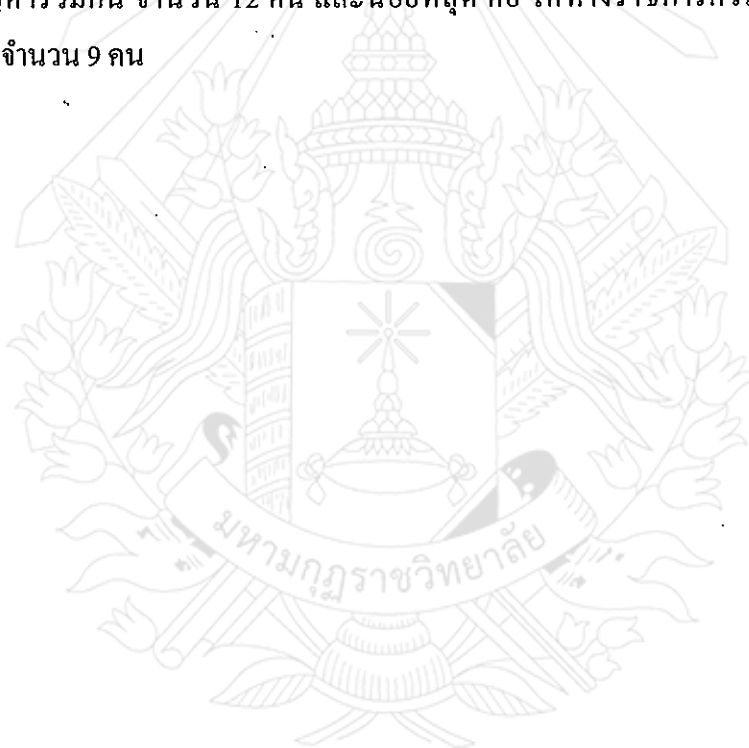
จากตารางที่ 4.61 พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ด้านงานบริการงาน มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ให้จัดประชุม, อบรม, ให้ความรู้แก่ประชาชน สำหรับการบริการ จำนวน 17 คน รองลงมา คือ ให้เพิ่มงบประมาณเพื่อความอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน เพื่อลดปัญหา เช่น งานประชาสัมพันธ์ การเดินทางติดต่อกับทางราชการ เป็นต้น จำนวน 15 คน และน้อยที่สุด คือ ให้ทางราชการควรใส่ใจดูแล ออกตรวจสอบพื้นที่สม่ำเสมอ และประสานงานกับผู้นำชุมชนให้เข้าใจด้วย จำนวน 8 คน

ตารางที่ 4.62 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานพัฒนา

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่	ความถี่
1. จัดสรรงบประมาณแต่ละ โครงการ เพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน	41
2. จัดประชุมหมู่บ้านให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน	12
3. ทางราชการควรเข้ามาสอดส่องดูแลโครงการ	9

จากตารางที่ 4.62 พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ด้านงานพัฒนา มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ให้จัดสรรงบประมาณแต่ละโครงการ เพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน จำนวน 41 คน รองลงมา คือ จัดประชุมหมู่บ้านให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน จำนวน 12 คน และน้อยที่สุด คือ ให้ทางราชการควรเข้ามาสอดส่องดูแลโครงการ จำนวน 9 คน

ตารางที่ 4.63 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านงานอื่น ๆ

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่	ความถี่
1. ทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในแต่ละโครงการ และตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการนั้น ๆ ด้วย	15
2. ให้ทางราชการออกตรวจสอบและเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย	12
3. ประชุมทุก ๆ ฝ่ายของผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจการทำงานจะได้เป็นไปอย่างเรียบง่ายและถูกต้อง	10

จากตารางที่ 4.63 พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ด้านงานอื่น ๆ มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ให้ทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในแต่ละโครงการ และตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการนั้น ๆ ด้วย จำนวน 15 คน รองลงมา คือ ให้ทางราชการออกตรวจสอบและเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย จำนวน 12 คน และน้อยที่สุด คือ ประชุมทุก ๆ ฝ่ายของผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจ การทำงานจะได้เป็นไปอย่างเรียบง่ายและถูกต้อง จำนวน 10 คน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ในเขตอำเภอ โโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากปัจจุบันบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไม่มีความชัดเจนในงานปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านสาธารณประโยชน์ ด้านงานบริการ ด้านงานพัฒนา หรือด้านอื่น ๆ จากการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่มีความชัดเจนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านล้วนเป็นผลกระทบกับความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้ประชาชนเป็นทุกข์ จึงเป็นบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องบำบัดทุกข์ ในขณะเดียวกันหากบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำให้การเมืองดี เกิดความสงบเรียบร้อย ประชาชนมีสิทธิ์ มีเสรีภาพ ได้รับการดูแลและคุ้มครองจากรัฐ เศรษฐกิจดีประชาชนมีงานทำ สังคมดี มีความรัก ความสามัคคีไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา สิ่งแวดล้อมดีไม่มีพิษภัย ถือว่าได้บำรุงสุขให้กับประชาชน ซึ่งเป็นบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงอยากที่ศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอยู่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนโดยรวมต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ตั้งสมมุติฐานของการวิจัยว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาแตกต่างกันปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (Sample Size) ของ Taro Yamane และทำการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ตามข้อค้นพบ (fact - findings) ได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 95.95 และ เพศหญิง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.05 มีอายุ 52-60 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 55.41 รองลงมา คือ 43-51 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 33.78 อายุ 34-42 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.43 และอายุ 25-33 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 มีสถานภาพสมรส จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 91.22 สถานภาพโสด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.78 และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 56.08 รองลงมามีการศึกษาระดับประถมศึกษา (การศึกษาภาคบังคับ) จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36.49 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.08 และการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.35

5.1.2) การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านงานสาธารณสุข ประโยชน์ ด้านงานบริการ ด้านงานพัฒนา และด้านงานอื่น ๆ ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านงานพัฒนา รองลงมา คือ ด้านงานสาธารณสุข ประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านงานอื่น ๆ ผลปรากฏดังนี้

1) ด้านงานพัฒนา

พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด จัดประชุมประชาคมโครงการชุมชนพอเพียง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรับแจ้ง/รายงานการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก สตรี และคนชรา

2) ด้านงานสาธารณสุข ประโยชน์

พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการสนับสนุนการเลือกตั้งทุกระดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดทำบัญชีราษฎร คราวเรือน ไร่นา สัตว์เลี้ยง สิ่งต้องเสียภาษี

3) ด้านงานอื่น ๆ

พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คืออำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการประกันราคาข้าวเปลือกนาปี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการประกันราคามันสำปะหลัง

5.1.3) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตาม เพศ มีการปฏิบัติโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามอายุ มีการปฏิบัติโดยรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามสถานภาพ มีการปฏิบัติโดยรวมไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามระดับการศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมไม่แตกต่างกัน และจำแนกแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย

พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

2) ด้านงานสาธารณะประโยชน์

พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

3) ด้านงานบริการ

พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

4) ด้านงานพัฒนา

พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

5) ด้านงานอื่น ๆ

พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

5.1.4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ โดยเรียงลำดับจากความถี่มากที่สุด ไปความถี่น้อย คือ 1) ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย 2) ด้านงาน

พัฒนา 3) ด้านงานสาธารณะประโยชน์ 4) ด้านงานบริการ 5) ด้านงานอื่น ๆ โดยจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1) ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย

พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ที่มีความดีมากที่สุด คือ (1) ให้ทางราชการร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าตรวจงานในพื้นที่เป็นประจำสม่ำเสมอ และเพิ่มอำนาจในการจัดการงานต่าง ๆ ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น (2) ให้มีการจัดอบรม, จัดเจ้าหน้าที่ปราบปรามผู้กระทำความผิดต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด และให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม

2) ด้านงานสาธารณะประโยชน์

พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ที่มีความดีมากที่สุด คือ (1) ทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดทำแต่ละโครงการ (2) จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคี พร้อมเพรียงกัน มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงเพื่อความเข้าใจในการร่วมมือในแต่ละครั้ง

3) ด้านงานบริการ

พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ที่มีความดีมากที่สุด คือ (1) จัดประชุม, อบรม, ให้ความรู้แก่ประชาชน สำหรับการบริการ (2) เพิ่มงบประมาณเพื่อความอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน เพื่อลดปัญหา เช่น งานประชาสัมพันธ์ การเดินทางไปติดต่อราชการ เป็นต้น

4) ด้านงานพัฒนา

พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ที่มีความดีมากที่สุด คือ (1) จัดสรรงบประมาณแต่ละโครงการ เพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน (2) จัดประชุมหมู่บ้านให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยกัน

5) ด้านงานอื่น ๆ

พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ที่มีความดีมากที่สุด คือ (1) ทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในแต่ละโครงการ และตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการนั้น ๆ ด้วย (2) ให้ทางราชการออกตรวจสอบและเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้อภิปรายผลจากการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1) การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในความรับผิดชอบต่อชุมชนสูงมาก ในฐานะเป็นผู้นำชุมชนและเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนในการนำพาประชาชนให้ปฏิบัติตามกฎหมาย รับผิดชอบและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในทุกด้าน พร้อมเป็นหูเป็นตาให้ทางราชการในการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประหยัด หงษ์ทองคำ ที่กล่าวไว้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นทั้งนักปกครอง และนักพัฒนา โดยการพัฒนานั้น มุ่งหมายในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของราษฎรในทางเศรษฐกิจและสังคม ยกฐานะชีวิตของราษฎรให้มีความกินดีอยู่ดี และมีความสะดวกในการใช้ชีวิต ซึ่งปรากฏในรูปลักษณะของการบำรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎรใน ท้องที่นั้นๆ มิให้เกิดอุปสรรคขัดขวางในทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะทางธรรมชาติ (ภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง) การเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง รวมทั้งการพัฒนาให้ราษฎรเกิดความสะดวกในการทำมาหากิน และ การติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมปัจจัยการผลิต และส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ เช่น ถนนหนทาง ประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานพัฒนา ซึ่ง การแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่าง ครบถ้วนทุกด้าน อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประหยัด หงษ์ทองคำ ได้กล่าวไว้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นทั้งนักปกครอง และนักพัฒนา โดยการพัฒนานั้น มุ่งหมายในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของราษฎรในทางเศรษฐกิจและสังคม ยกฐานะชีวิตของราษฎรให้มีความกินดีอยู่ดี และมีความสะดวกในการใช้ชีวิต ซึ่งปรากฏในรูปลักษณะของการบำรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎรใน ท้องที่นั้นๆ มิให้เกิดอุปสรรคขัดขวางในทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะทางธรรมชาติ (ภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง) การเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง รวมทั้งการพัฒนาให้ราษฎรเกิดความสะดวกในการทำมาหากิน และ การติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมปัจจัยการผลิต และส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ เช่น ถนนหนทาง ประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านงานอื่น ๆ ซึ่ง การแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การได้รับการถ่ายทอดความรู้ อย่างถูกต้อง เข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดประสิทธิภาพ ตามหลักการทำงานให้มี ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะ

ปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 มาตรา 51, 58 และ 61 เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านงานอื่น ๆ โดยการจัดให้มีการประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบล จัดทำรายงานต่าง ๆ ก่อนเสนอนายอำเภอและเรียกผู้ใหญ่บ้านในตำบลมารับฟังข้อราชการ ซึ่งระดับการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอำเภอ โทสมพิสัย อยู่ในระดับมากที่สุดอยู่แล้วควรรักษามาตรฐานให้อยู่ในระดับมากที่สุดต่อไป และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้านและรายข้อได้ผลดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 1 คือ ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า โดยรวมการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โทสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ประชากรในหมู่บ้านกว่าครึ่งเป็นเด็ก และผู้สูงอายุ ส่วนกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มที่มักก่อความวุ่นวายจะเดินทางเข้าตัวเมือง หรือกรุงเทพมหานคร และจะกลับมาช่วงเทศกาลต่าง ๆ ทำให้การรักษาความสงบเรียบร้อยโดยรวม เป็นไปอย่างไม่ยากลำบาก และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถใช้อำนาจที่ตนมีในการปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพและจากการศึกษานี้ได้ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษางานวิจัยของ คณะศร เกษอินทร์ ศึกษาเรื่องบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย กรณีศึกษาอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมเห็นด้วยในระดับมากมีเพียงเรื่อง การทำลาย ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ เห็นด้วยในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 9 การป้องกันอุบัติเหตุช่วงสงกรานต์ ซึ่งการแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในช่วงเทศกาลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลปีใหม่หรือเทศกาลสงกรานต์ กำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาทมากในการตั้งด่านในการช่วยลดอุบัติเหตุในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 มาตรา 34 ข้อ 1.2 ป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลเช่น จัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันเพลิงไหม้ ประกาศเตือนราษฎรถึงภัยที่จะเกิดขึ้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 6 ตรวจสอบและจับกุมตามกฎหมายหรือคำสั่งของทางราชการ ซึ่งการแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อธิบายได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ตามกฎหมายในการตรวจค้นหรือจับกุมผู้ที่กระทำผิดกฎหมายในหมู่บ้านส่งนายอำเภอเพื่อส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการต่อได้แต่ทั้งนี้การปฏิบัติการอาจไม่บ่อยครั้งเพราะไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 มาตรา 35 ข้อ 3 ที่ว่าจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายหรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ทำผิดกฎหมายส่งนายอำเภอ

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 2 คือ ด้านงานสาธารณประโยชน์ พบว่า โดยรวมการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โทสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้รับความร่วมมือจากประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบในการ

ดำเนินงานสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การฉางหญ้าหน้าวัด การขุดลอกคลองในหมู่บ้าน การกวาดถนนส่วนกลาง เป็นต้น และได้ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการตรวจสอบดูแลพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิด การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 มาตรา 40 ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อันอยู่ในตำบล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 6 การสนับสนุนการเลือกตั้งทุกระดับ ซึ่งการแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เป็นงานที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องทำอยู่เป็นประจำ ในการสนับสนุนการเลือกตั้งทุกระดับให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และได้รับความร่วมมือจากลูกบ้านมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 มาตรา 40 เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกด้านสาธารณประโยชน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 3 จัดทำบัญชีราษฎร คราวเรือน ไร่นา สัตว์เลี้ยง สิ่งต้องเสียภาษี ซึ่งการแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยตรงที่จำเป็นของรู้จำนวนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านของตนเอง เพื่อที่จะได้วางแผนการพัฒนา จึงต้องมีบัญชีรายชื่อราษฎรในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 มาตรา 57 ในการที่สำรวจสำมะโนครัวและทะเบียนบัญชีต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในราชการ เช่น การที่จะสำรวจสำมะโนครัวและทำบัญชีไร่นาและสิ่งของต้องพิศดารในตำบลนั้น กำนันจะเรียกผู้ใหญ่บ้านทั้งตำบลประชุมกันตรวจทำบัญชีให้ถูกต้อง และให้ลงชื่อพร้อมกันเป็นพยานในบัญชีที่จะยื่นต่อเจ้าพนักงานก็ได้

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 3 คือ ด้านงานบริการ พบว่า โดยรวมการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกลุุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการฝึกอบรมการให้บริการด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี และให้ความร่วมมือกับทางราชการอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประหยัด หงษ์ทองคำ ได้กล่าวไว้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นทั้งนักปกครอง และนักพัฒนา โดยการพัฒนานั้น มุ่งหมายในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของราษฎรในทางเศรษฐกิจและสังคม ยกกระดับชีวิตของราษฎรให้มีความกินดีอยู่ดี และมีความสะดวกในการใช้ชีวิต ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 2 ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการของรัฐที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องทำเป็นประจำอยู่แล้ว เพราะเมื่อมีส่วนราชการ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ลงพื้นที่ต้องเข้ามาประสาน ขอความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก่อนทุกครั้งที่จะลงทำงานในพื้นที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ช่วยเหลือทางราชการในการจัดหาคนนำทาง หรือพาหนะ

อาหารให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาช่วยราชการและขาดแคลนในระหว่างทาง ซึ่งได้ร้องขอตามสมควร
 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 การรับรองรายได้เพื่อขอกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งการแปลผลอยู่ใน
 ระดับมาก ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของตน มีหน้าที่
 และอำนาจในทางปกครองและรับรองลูกบ้านของตนในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ ดังนั้นในการขอ
 กู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา กำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นผู้รับรองสิทธิให้นักเรียน นักศึกษาที่อยู่ใน
 หมู่บ้าน ที่ต้องการกู้ยืมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการ ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตาม
 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2551 ด้านการบริการประชาชน โดยการรับรองสิทธิให้
 ลูกบ้าน

4) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 4 คือ ด้านงานพัฒนา พบว่าโดยรวมการปฏิบัติหน้าที่ของ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างครบถ้วนทุกด้าน อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด
 ของ ประหยัด หงษ์ทองคำ ได้กล่าวไว้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นทั้งนักปกครอง และนักพัฒนา
 โดยการพัฒนา นั้น มุ่งหมายในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของราษฎรในทางเศรษฐกิจและสังคม ยกกระดับ
 ชีวิตของราษฎรให้มีความกินดีอยู่ดี และมีความสุขในการใช้ชีวิต ซึ่งปรากฏในรูปลักษณะของการ
 บำรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎรในท้องที่นั้น ๆ มิให้เกิดอุปสรรคขัดขวางในทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะ
 ทางธรรมชาติ (ภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง) การเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง รวมทั้งการพัฒนาให้ราษฎรเกิด
 ความสะดวกในการทำมาหากิน และการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริม
 บังคับการผลิต และส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ เช่น ถนนหนทาง ประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร ข้อที่มี
 ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 2 จัดประชุมประชาคม โครงการชุมชนพอเพียง ซึ่งการแปลผลอยู่ในระดับมาก
 ที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในการจัดประชุมประชาคมทุกครั้งทุกโครงการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องได้เข้า
 ร่วม โดยปฏิเสธไม่ได้ เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นตัวประสานสัมพันธ์ หรือดึงประชาชนเข้ามาร่วม
 ประชุม ร่วมระดมความคิดเห็นในการพัฒนาตำบล ฉะนั้นจึงเป็นบทบาทสำคัญของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่
 จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและ ประสาน
 แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ในการเสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบล
 ให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหมู่บ้าน ในฐานะ
 กรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8 การรับแจ้ง/รายงานการ
 สงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก สตรี และคนชรา ซึ่งการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้
 อธิบายได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องทำหน้าที่ให้บริการประชาชนในการคุ้มครองสวัสดิการต่างๆ ของ
 ลูกบ้าน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี และคนชรา ซึ่งต้องรายงานให้หน่วยงานราชการทราบเพื่อรักษาสิทธิ
 ต่าง ๆ ในลูกบ้านเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.

2541 มาตรา 34 ที่ระบุกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นำปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรไปแจ้งแก่ทางราชการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ

5) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 5 คือ ด้านงานอื่น ๆ พบว่า โดยรวมการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่าได้รับการถ่ายทอดความรู้ อย่างถูกต้อง เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดประสิทธิภาพ ตามหลักการงานให้มีประสิทธิภาพ ขัดแย้งกับงานวิจัยของ พรเพ็ญ กาญจนมณี ได้ศึกษาบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัด สงขลา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดสงขลา จำนวน 278 คน จำแนกเป็น กำนัน 32 คน และผู้ใหญ่บ้าน 246 คน ผลการศึกษาพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจและด้าน สังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 7 อำนาจความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการประกันราคาข้าวเปลือกนาปี ซึ่งการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการในเรื่องการการนำประชาสัมพันธ์ หรือรับเรื่องราว การลงทะเบียน ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอยู่แล้วเพราะข่าวสารทางราชการต้องผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก่อนเสมอ ฉะนั้นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางราชการมาถึงประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2541 มาตรา 34 ข้อ 1.4 นำข่าวสารของทางราชการที่ต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบ เช่น ประกาศแจ้งการเสียภาษีประจำปี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 อำนาจความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการประกันราคามันสำปะหลัง ซึ่งการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการในเรื่องการประชาสัมพันธ์ หรือรับเรื่องราว การลงทะเบียน ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอยู่แล้วเพราะข่าวสารทางราชการต้องผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก่อนเสมอ ฉะนั้นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางราชการมาถึงประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2541 มาตรา 27 ข้อ 3 ถ้ารัฐบาลจะประกาศ หรือจะสั่งราชการอันใดให้ราษฎรทราบเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะรับข้อความอันนั้น ไปแจ้งแก่ลูกบ้านของตนให้ทราบ เช่น การแจ้งประกันราคาสินค้าทางการเกษตรต่าง ๆ

5.2.2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความแตกต่าง การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากสมมติฐานที่ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศ ต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ไม่ว่าจะเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง จะต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ทางราชการกำหนด อย่างเท่าเทียมกัน และมีบทบาท อำนาจ หน้าที่เหมือนกัน ประกอบกับ สังคมปัจจุบันให้การยอมรับเพศชาย และเพศหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน อีกทั้งผลกระทบของอาชญากรรมนั้น สามารถเกิดได้กับทุกเพศทุกวัย จึงเป็นหน้าที่ของทุกคน จะต้องช่วยกันดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง และสังคม ความแตกต่างของเพศ จึงไม่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ คณศวรร เกษอินทร์ ศึกษาเรื่องบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบ เรียบร้อย กรณีศึกษาอำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ที่มี เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ใน ส่วนรายชื่อในเรื่อง บ่อนการพนันและแหล่ง อบายมุข มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอายุ ต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุเท่าไรก็ตาม จะต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ทางราชการกำหนด อย่างเท่าเทียมกัน และมีบทบาท อำนาจ หน้าที่เหมือนกัน อีกทั้งผลกระทบของอาชญากรรมนั้น สามารถเกิดได้กับทุกช่วงอายุ จึงเป็นหน้าที่ของทุกคน จะต้องช่วยกันดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง และสังคม ความแตกต่างของอายุ จึงไม่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณศวรร เกษอินทร์ ศึกษาเรื่องบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบ เรียบร้อย กรณีศึกษาอำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผลการเปรียบเทียบสมมติฐาน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็น ต่อ บทบาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมไม่แตกต่าง

จากสมมติฐานที่ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีสถานภาพ ต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า ภาระทางครอบครัว ไม่ทำให้ประสิทธิภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีครอบครัวแล้ว ลดลง กล่าวคือ แม้จะมีครอบครัวที่ต้องดูแล แต่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีความเป็นผู้นำ และรับผิดชอบต่อประชาชนในเขตพื้นที่ของตนเองอย่างเต็มที่ และสามารถเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณศวรร เกษอินทร์ ศึกษาเรื่องบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบ เรียบร้อย กรณีศึกษาอำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ที่มี เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบ

โดยรวมไม่แตกต่างกัน ใน ส่วนรายชื่อในเรื่อง บ่อนการพนันและแหล่งอบายมุข มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า การปกครองในระดับหมู่บ้าน หรือตำบล ไม่ต้องอาศัยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมาก ขอเพียงให้มีความรับผิดชอบ เข้าใจ และทุ่มเทให้กับการทำงาน เพื่อประชาชนในเขตความรับผิดชอบของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง เข้ารับการอบรมด้านต่าง ๆ จากทางราชการอย่างต่อเนื่อง ก็สามารถช่วยให้หมู่บ้าน หรือตำบลนั้น ๆ พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพ็ญ กาญจน์มณี ได้ศึกษา บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัด สงขลา ผลการศึกษาพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาต่างกัน มีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรปรับปรุงทุกด้าน ให้คงอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอ โกลสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด จึงเสนอแนะให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกลสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม รักษาระดับการปฏิบัติงานให้คงอยู่ในระดับที่มากที่สุดตลอดไป โดยการช่วยในการป้องกันอุบัติเหตุช่วงสงกรานต์ให้ลดลงช่วยเหลือทางราชการในการเข้าตรวจงานในพื้นที่เป็นประจำสม่ำเสมอ จัดประชุม อบรม ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องที่ทางราชการแนะนำ จัดประชุมประชาคมโครงการชุมชนพอเพียง และรับการสนับสนุนงบประมาณจากทางราชการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วม โครงการประกันราคาสินค้าทางการเกษตรต่าง ๆ ที่เป็นนโยบายของทางราชการ และรัฐบาลเองก็ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและมีการตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการนั้น ๆ ด้วย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จึงขอเสนอแนะแนว

ทางการพัฒนาโดยการจัดประชุมประชาคมโครงการชุมชนพอเพียง การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ) ให้ทั่วถึงไม่ตกหล่นและการจัดสรรงบประมาณแต่ละโครงการให้ดีเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จึงขอเสนอแนะแนวทางการพัฒนา โดยการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วม โครงการประกันราคาข้าวเปลือกนาปี การปฏิบัติหน้าที่ ด้านอื่น ๆ โดยทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในแต่ละโครงการและตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการนั้น ๆ ด้วยซึ่งระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่แล้ว จึงสมควรรักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป

2) ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกลสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด จึงขอเสนอแนะให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป โดยการป้องกันอุบัติเหตุช่วงสงกรานต์ การนำข้าวสารทางราชการที่ต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบ และการให้ทางราชการร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าตรวจงานในพื้นที่เป็นประจำสม่ำเสมอ และเพิ่มอำนาจในการจัดการงานต่าง ๆ ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น ซึ่งระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่แล้ว จึงสมควรรักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป

3) ด้านงานสาธารณประโยชน์ พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกลสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด จึงขอเสนอแนะให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป โดยการสนับสนุนการเลือกตั้งทุกระดับ เป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการดูแลที่ดินสาธารณะประโยชน์และให้ทางราชการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดทำแต่ละโครงการ ซึ่งระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่แล้ว จึงสมควรรักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป

4) ด้านงานบริการ พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกลสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด จึงขอเสนอแนะให้ กำนัน รักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป โดยการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการของรัฐที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ การรับรองตัวบุคคลกรณีบัตรประชาชนสูญหาย และการจัดให้มีการประชุม, อบรม ให้ความรู้แก่ประชาชนสำหรับการบริการ ซึ่งระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่แล้ว จึงสมควรรักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป

5) ด้านงานพัฒนา พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ โกลสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด จึงขอเสนอแนะให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป โดยการจัดประชุมประชาคมโครงการชุมชนพอเพียง การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ) ให้ทั่วถึงไม่ตกหล่นและการจัดสรรงบประมาณแต่ละโครงการให้ดีเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่แล้ว จึงสมควรรักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป

6) ด้านงานอื่น ๆ พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด จึงขอเสนอแนะให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป โดยการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วม โครงการประกันราคาข้าวเปลือกนาปี การปฏิบัติหน้าที่ ด้านอื่น ๆ โดยทางราชการควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในแต่ละ โครงการและตรวจสอบความคืบหน้าของ โครงการนั้น ๆ ด้วย ซึ่งระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่แล้ว จึงสมควรรักษามาตรฐานให้คงอยู่ต่อไป

5.3.2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรทำการศึกษาเพิ่มเติม ในเรื่องด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย เกี่ยวกับการตรวจค้น และจับกุมตามกฎหมายหรือคำสั่งของทางราชการ และหาแนวทางให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่กับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภออื่น ๆ ภายในจังหวัดมหาสารคามด้วย

3) ผู้วิจัย เสนอแนะให้ทำงานวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการทำงานร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบล

4) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาต่อไป

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1.1) หนังสือทั่วไป

กรมการปกครอง. คู่มือปฏิบัติงานสำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปี 2551. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2551.

ชูดา จิตพิทักษ์. สังคมวิทยาและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอสการพิมพ์, 2528.

บุญเรียง ขจรศิลป์. วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี เอ็น การพิมพ์, 2543.

ประมวล รัตนวงศ์. จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

ประหยัด หงษ์ทองคำ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

พัทธา สายชู. กลไกของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ไพบุลย์ ช่างเรียน. ลักษณะสังคมไทยและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.

ภารดี มหาจันทร์. ประวัติศาสตร์การปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2527.

ภิญโญ สาร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : งามิบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.

สรชัย พิศาลบุตร, (ดร., รศ.). เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิงจำกัด, 2548.

สุพิตรา สุภาพ. สังคมบริบทไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สำเร็จ จันทรสวรรณ และ สุวรรณ บัวทวน. สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

อุทัย หิรัญโต. การบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียน, 2526.

- 1.2) **วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล/การค้นคว้าแบบอิสระ**
 กรมการปกครอง. “บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคต”. รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541.
- คณเสวกร เกษชินทร์. “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย กรณีศึกษา อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2534.
- จักรพงษ์ ฟองชัย. “บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการบริหารงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดเลย”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- ชุมพล ทองแย้ม, จำเอก. “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ”. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- ธนวัฒน์ ยอดใจ. “บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- นางเยาว์ ปิฎกธวัช. “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2535.
- บัณฑิต ชนะชัย. “บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533.
- ประเทือง คลประสิทธิ์. “การปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านด้าน ตำบลธงชัย อำเภอกันทร ลักยณ์ จังหวัดศรีสะเกษ”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.
- พรเจริญ บัวพุ่ม. “ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับการปฏิบัติงานตามบทบาทนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานีอนามัย เขต 2”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- ภานุเดช ลีมอารีย์. “บทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

2. ภาษาอังกฤษ

2.1) General books

Likert, Rensis. "The Method of Constructing and Attitude Scale". **Reading in Attitude Theory and Measurement**. Fishbein, Martin, Ed. New York : Wiley & Son, 1967.

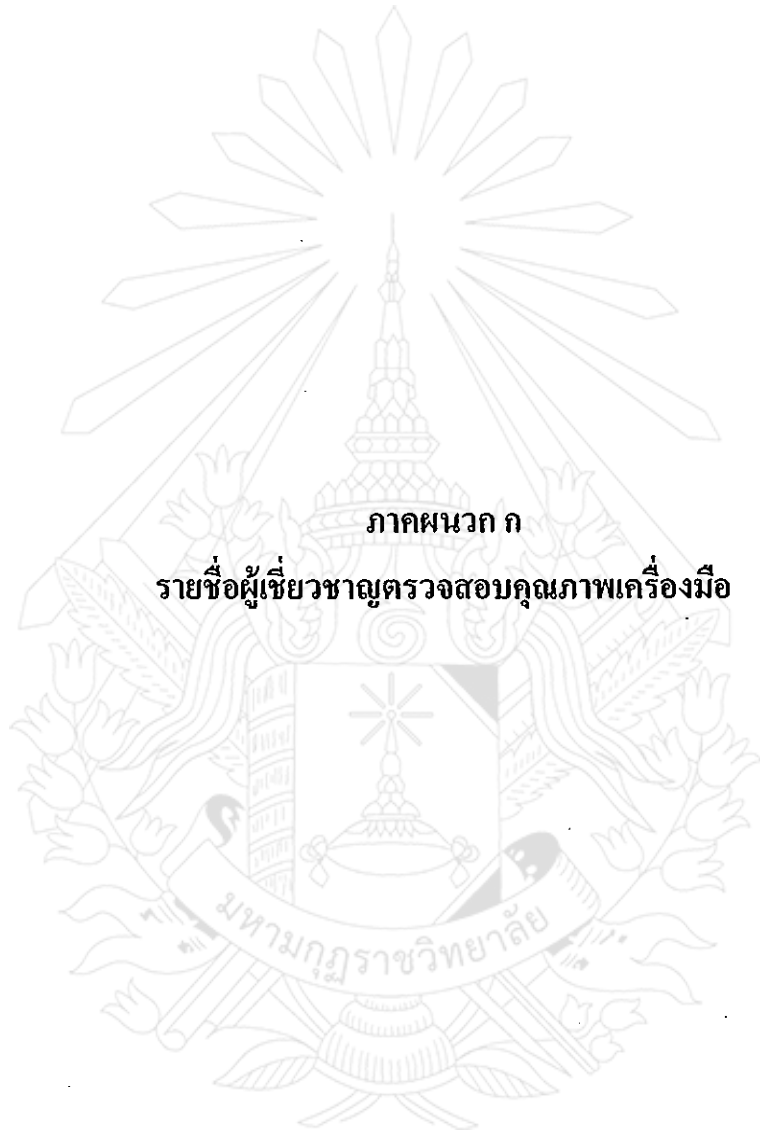
Yamane, Taro. **Statistics: An Introductory Analysis**. Third editio. Newyork : Harper and Row Publication, 1973.

ภาคผนวก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

มหาจุฬาราชวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก

การศึกษา : ป.ธ.9, ศษ.บ., ศศ.ม., ศศ.ด.

ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัย ขอนแก่น

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจ บัวสุข

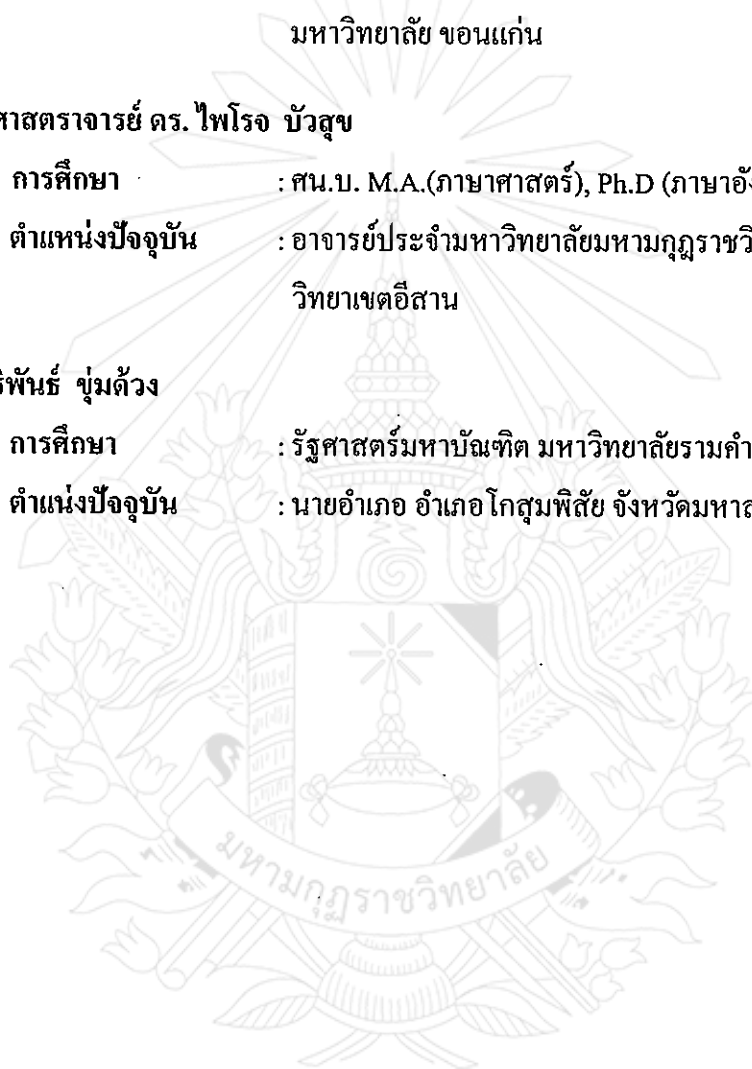
การศึกษา : ศน.บ. M.A.(ภาษาศาสตร์), Ph.D (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน

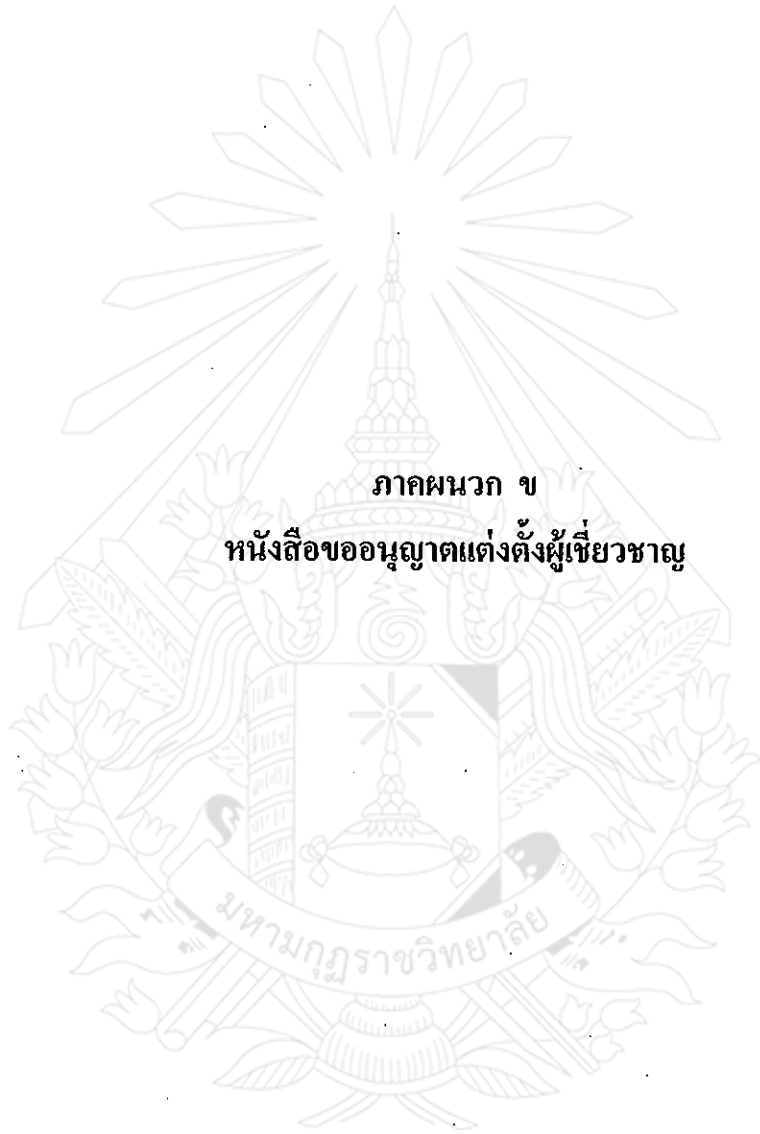
3) นายศิริพันธ์ ชุ่มด้วง

การศึกษา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งปัจจุบัน : นายอำเภอ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ภาคผนวก ข
หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 6012/ว312

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

7 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร ผศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก

ด้วย นายวิชา คชเชื่อน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5114203018 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ” ในกรณี จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

เจริญพร

(พระมหาสาร ชิตงุโร)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ที่ ศร 6012/ว312

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

7 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร ผศ.ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

ด้วย นายวิทยา คชเชื่อน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5114203018 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ” ในกรณีนี้ จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

เจริญพร

(พระมหาศากร ชิตงกรโ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012/ว312

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์กษัตริย์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

7 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร นายศิริพันธ์ ขุ่มด้วง

ด้วย นายวิชา คชเชื่อน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5114203018 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง
“บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ” ในกรณี จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหา
ของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง
และเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มี
ความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อ
ตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

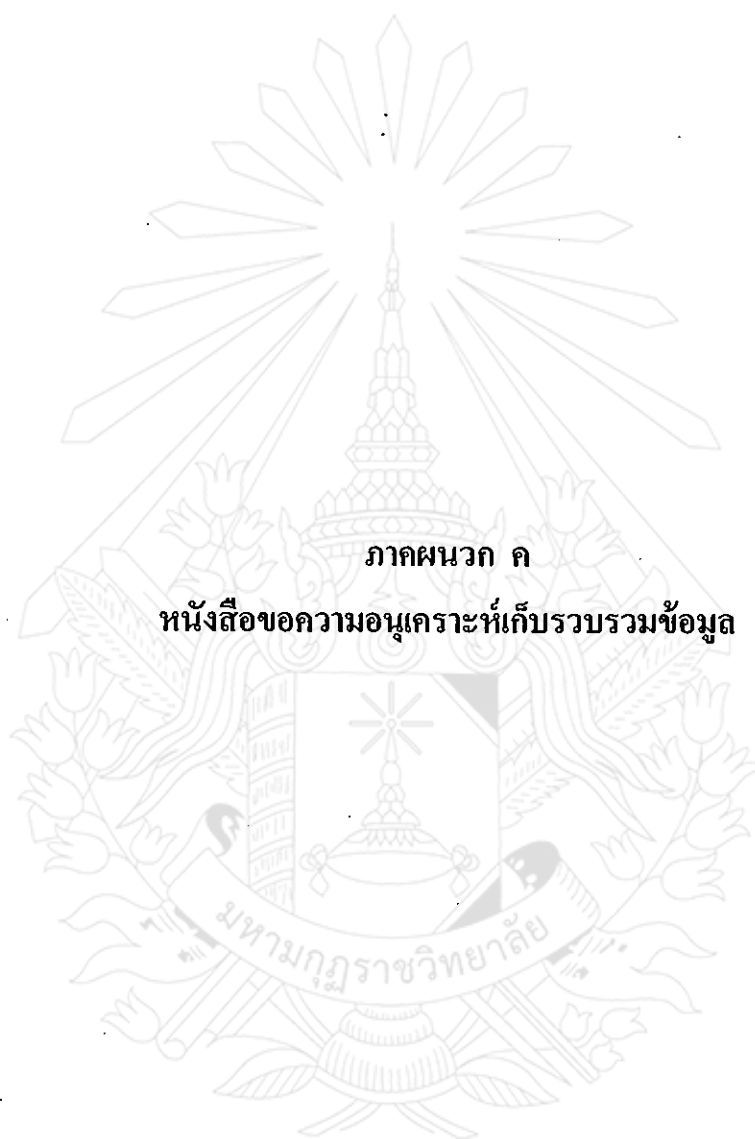
เจริญพร

(พระมหาสาคร ชิตจุงโร)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 6012/327

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์ศรัณย์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

17 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายอำเภอโกสุมพิสัย

ด้วย นายวิทยา คชเชื่อน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์ การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5114203018 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง "บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม" โดยมี ผศ.ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ นายเอกชาติ สุสเสน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออนุญาตให้ นักศึกษาดังกล่าว แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการให้ขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จาก ท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

เจริญพร

(พระมหาสาคร ชิตงุโร)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

การศึกษาเรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่
ศึกษาเฉพาะกรณี: อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถบริหารภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด

ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของประชาชนอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อไป

แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ไปปฏิบัติ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่

การตอบแบบสอบถาม
กรุณาอ่านและทำความเข้าใจก่อนตอบแบบสอบถาม โดยให้ตอบตามความเป็นจริงตามความรู้สึกนึกคิดของท่านให้มากที่สุดและกรุณาตอบให้ครบทุกข้อเพราะหากเว้นว่างไว้แต่เพียงข้อเดียวแบบสอบถามจะไม่สมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม

วิทยา กชเชื่อน

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

แบบสอบถาม

การศึกษาเรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่

ศึกษาเฉพาะกรณี: อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ท่านต้องการเลือก

ปัจจัยส่วนบุคคล

สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ

1) ชาย   2) หญิง   [.....]

2. อายุ

1) 25-33 ปี   2) 34-42 ปี   [.....]
3) 43-51 ปี   4) 52-60 ปี

3. สถานะภาพ

1) โสด   2) สมรส   [.....]
3) หย่าร้าง   4) หม้าย

4. ระดับการศึกษา

1) ประถมศึกษา   2) มัธยมศึกษา/ปวช. ปวส.อนุปริญญา
3) ปริญญาตรี   4) สูงกว่าปริญญาตรี   [.....]

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการปฏิบัติ

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการ ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการนำไปปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	5	4	3	2	1	
ก.ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย						
1. ท่านได้แนะนำ ตักเตือนราษฎรให้ปฏิบัติตาม กฎหมาย						
2. ท่านได้แจ้งเตือนอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากภัย ธรรมชาติ						
3. ท่านได้นำปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรแจ้ง ต่อทางราชการ						
4. ท่านได้นำข่าวสารทางราชการแจ้งให้ประชาชน ทราบ						
5. ท่านได้รายงานการทำความผิดกฎหมายให้ นายอำเภอทราบ						
6. ท่านได้ตรวจค้นและจับกุมตามกฎหมายหรือ คำสั่งของทางราชการ						
7. ท่านได้ตรวจตราดูแลเหตุการณ์ในตำบลรายงาน ให้นายอำเภอทราบ						
8. ท่านได้แนะนำราษฎรให้ทำความสะอาดบ้านเรือน ให้สะอาดปลอดภัย						
9. ท่านได้ทำการป้องกันอุบัติเหตุช่วงเทศกาลวัน สำคัญๆ						
10. ท่านได้ทำการป้องกันการทะเลาะวิวาทในงาน ประเพณีต่างๆ						

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการ ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการนำไปปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	5	4	3	2	1	
ข. บทบาทด้านงานสาธารณะประโยชน์						
1. ท่านได้เป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการดูแลที่ดิน สาธารณะประโยชน์						
2. ท่านได้แนะนำการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้น ในการประกอบอาชีพของราษฎร						
3. ท่านได้จัดทำบัญชี ราษฎร คริวเรือน ไร่นา สัตว์ เลี้ยง สิ่งที่จะต้องเสียภาษี						
4. ท่านได้เป็นผู้นำราษฎรในการจัดกิจกรรมวัน สำคัญต่าง ๆ						
5. ท่านได้รณรงค์ทำความสะอาดช่วงปีใหม่และ ช่วงสงกรานต์และวันสำคัญ ต่าง ๆ						
7. ท่านได้แก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ 7 แก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่						
8. ท่านได้อำนวยความสะดวกและประสานงานใน การดำเนินการหาแหล่งเงินให้ราษฎรในการ ประกอบอาชีพ						
ค. บทบาทด้านการบริการ						
1. ท่านได้อำนวยความสะดวกแก่คนเดินทางที่เข้ามา ในตำบล						
2. ท่านได้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ ข้าราชการของรัฐที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่						
3. ท่านได้รับคำร้องรับรองเรื่องทะเบียน ราษฎร ทะเบียนนิติกรรม						
4. ท่านได้การรับรองตัวบุคคลกรณีบัตรประชาชน สูญหาย						

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการ ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการนำไปปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	5	4	3	2	1	
5. ท่านได้การรับรองการเป็นเกษตรกร						
6. ท่านได้การรับรองรายได้เพื่อขอกู้ยืมเงินกองทุน เพื่อการศึกษา						
7. ท่านได้การรับรองแนวเขตที่ดินกรณีติดทาง สาธารณะ						
8. ท่านได้ให้บริการในการเผยแพร่กฎหมายและ ช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ราษฎร						
ง. บทบาทด้านงานพัฒนา						
1. ท่านได้เสนอแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาตำบล						
2. ท่านได้จัดประชุมประชาคมโครงการชุมชน พอเพียง						
3. ท่านได้จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน(จปฐ.)						
4. ท่านได้สนับสนุนและบูรณาการการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชน						
5. ท่านได้สนับสนุนขบวนการจัดเก็บและพัฒนา ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท						
6. ท่านได้ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตาม แนวพระราชดำริ						
7. ท่านได้พัฒนากองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบัน การเงินชุมชน						
8. ท่านได้รับแจ้งและรายงานการสงเคราะห์หรือ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก สตรี และคนชรา						

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการ ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการนำไปปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	5	4	3	2	1	
จ. บทบาทงานอื่น ๆ						
1. ท่านได้ทำการประชุมกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง						
2. ท่านได้จัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ต่อนายอำเภอทุกเดือน						
3. ท่านได้ร่วมไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาท						
4. ท่านได้ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ						
5. ท่านได้ติดตามดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ						
6. ท่านได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ ประกันราคามันสำปะหลัง						
7. ท่านได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ ประกันราคาข้าวเปลือกนาปี						
8. ท่านได้เฝ้าระวังโรคติดต่อต่างๆ						

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติงานตาม
 อำนาจหน้าที่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่
 มีต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.ด้านงานรักษาความสงบเรียบร้อย

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

2.ด้านงานสาธารณประโยชน์

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

3.ด้านงานบริการ

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

4.ด้านงานพัฒนา

ปัญหา.....

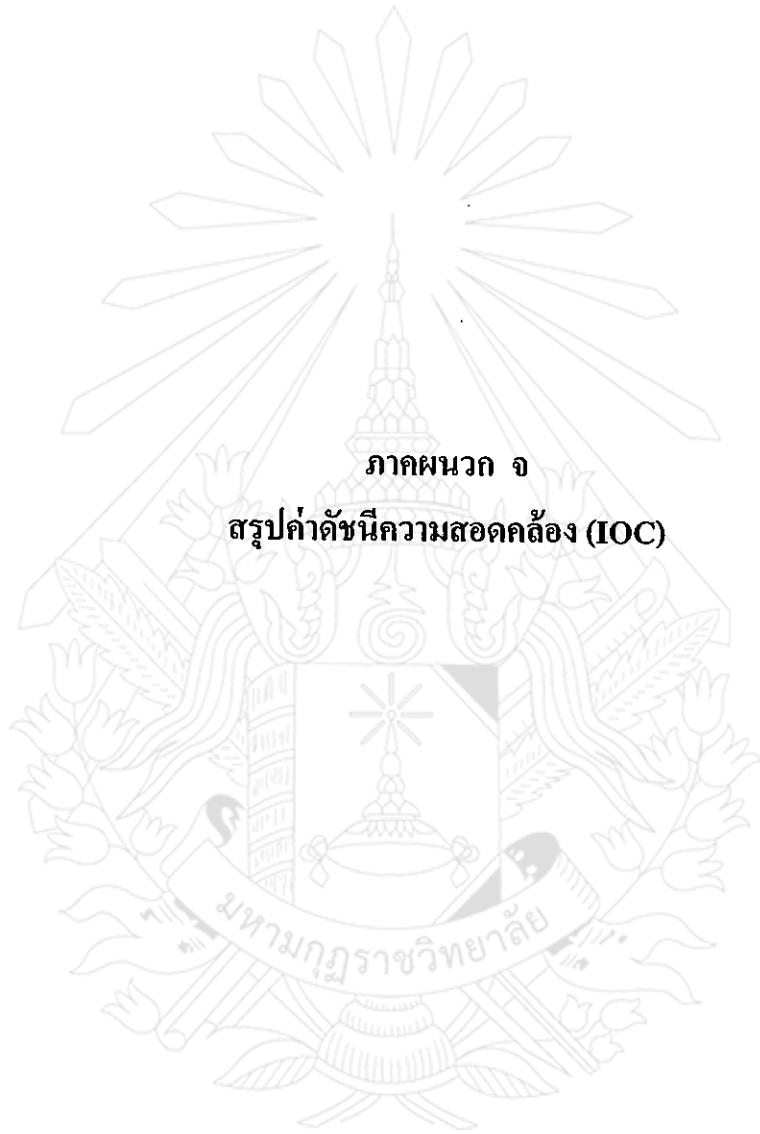
ข้อเสนอแนะ.....

5.ด้านงานอื่นๆ

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ

สรุปคำดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ตาราง สรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ประเด็นคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3			
1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง	1	1	1	3	1.00	วัดได้
2. อายุ ( ) 25-33 ปี ( ) 34-42 ปี ( ) 43-51 ปี ( ) 52-60 ปี	1	1	1	3	1.00	วัดได้
3. สถานะภาพ ( ) โสด ( ) สมรส ( ) หย่าร้าง ( ) หม้าย	1	1	1	3	1.00	วัดได้
4. ระดับการศึกษา ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา/ปวช. ปวส.อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี	1	1	1	3	1.00	วัดได้

ตาราง สรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

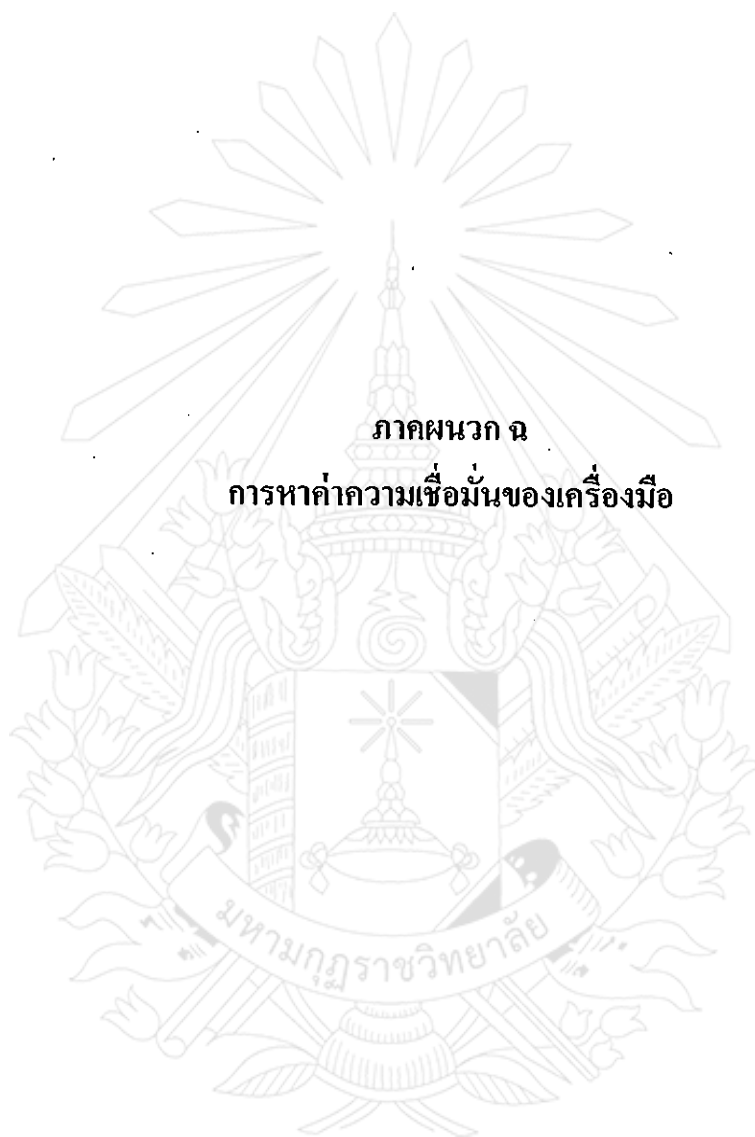
ประเด็นคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3			
1. ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย						
1. ท่านได้แนะนำ ตักเตือนราษฎรให้ปฏิบัติตามกฎหมาย	1	1	1	3	1.00	วัดได้
2. ท่านได้แจ้งเตือนอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
3. ท่านได้นำปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรแจ้งต่อทางราชการ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
4. ท่านได้นำข่าวสารทางราชการแจ้งให้ประชาชนทราบ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
5. ท่านได้รายงานการกระทำความผิดกฎหมายให้นายอำเภอทราบ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
6. ท่านได้ตรวจค้นและจับกุมตามกฎหมายหรือคำสั่งของทางราชการ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
7. ท่านได้ตรวจตราดูแลเหตุการณ์ในตำบล รายงานให้นายอำเภอทราบ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
8. ท่านได้แนะนำราษฎรให้ทำความสะอาดบ้านเรือนให้สะอาดปลอดภัย	1	1	1	3	1.00	วัดได้
9. ท่านได้ทำการป้องกันอุบัติเหตุช่วงเทศกาลวันสำคัญๆ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
10. ท่านได้ทำการป้องกันการทะเลาะวิวาทในงานประเพณีต่างๆ	1	1	1	3	1.00	วัดได้

ประเด็นคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปรผล
	1	2	3			
2. บทบาทด้านงานสาธารณะประโยชน์						
1. ท่านได้เป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการดูแลที่ดินสาธารณะประโยชน์	1	1	1	3	1.00	วัดได้
2. ท่านได้แนะนำการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นในการประกอบอาชีพของราษฎร	1	1	1	3	1.00	วัดได้
3. ท่านได้จัดทำบัญชี ราษฎร คริวเรือน ไร่นา สัตว์เลี้ยง สิ่งที่จะต้องเสียภาษี	1	1	1	3	1.00	วัดได้
4. ท่านได้เป็นผู้นำราษฎรในการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
5. ท่านได้รณรงค์ทำความสะอาดช่วงปีใหม่ และช่วงสงกรานต์และวันสำคัญต่างๆ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
7. ท่านได้แก้ไขปัญหาเสาพืดในพื้นที่แก้ไขปัญหาเสาพืดในพื้นที่	1	1	1	3	1.00	วัดได้
8. ท่านได้อำนวยความสะดวกและประสานงานในการดำเนินการหาแหล่งเงินให้ราษฎรในการประกอบอาชีพ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
3. บทบาทด้านการบริการ						
1. ท่านได้อำนวยความสะดวกแก่คนเดินทางที่เข้ามาในตำบล	1	1	1	3	1.00	วัดได้
2. ท่านได้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการของรัฐที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่	1	1	1	3	1.00	วัดได้
3. ท่านได้รับคำร้องรับรองเรื่องทะเบียนราษฎรทะเบียนนิติกรรม	1	1	1	3	1.00	วัดได้
4. ท่านได้การรับรองตัวบุคคลกรณีบัตรประชาชนสูญหาย	1	1	1	3	1.00	วัดได้
5. ท่านได้การรับรองการเป็นเกษตรกร	1	1	1	3	1.00	วัดได้

ประเด็นคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปรผล
	1	2	3			
6. ท่านได้การรับรองรายได้เพื่อขอกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา	1	1	1	3	1.00	วัดได้
7. ท่านได้การรับรองแนวเขตที่ดินกรณีติดทางสาธารณะ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
8. ท่านได้ให้บริการในการเผยแพร่กฎหมายและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ราษฎร	1	1	1	3	1.00	วัดได้
4. บทบาทด้านงานพัฒนา						
1. ท่านได้เสนอแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาตำบล	1	1	1	3	1.00	วัดได้
2. ท่านได้จัดประชุมประชาคมโครงการชุมชนพอเพียง	1	1	1	3	1.00	วัดได้
3. ท่านได้จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน(จปฐ.)	1	1	1	3	1.00	วัดได้
4. ท่านได้สนับสนุนและบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	1	1	1	3	1.00	วัดไม่ได้
5. ท่านได้สนับสนุนขบวนการจัดเก็บและพัฒนาข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท	1	1	1	3	1.00	วัดได้
6. ท่านได้ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
7. ท่านได้พัฒนากองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชน	1	1	1	3	1.00	วัดได้
8. ท่านได้รับแจ้งและรายงานการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก สตรี และคนชรา	1	1	1	3	1.00	วัดได้
5. บทบาทงานอื่น ๆ						
1. ท่านได้ทำการประชุมกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	1	1	3	1.00	วัดได้
2. ท่านได้จัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ต่อนายอำเภอทุกเดือน	1	1	1	3	1.00	วัดได้

ประเด็นคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปรผล
	1	2	3			
3. ท่านได้ร่วมไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาท	1	1	1	3	1.00	วัดได้
4. ท่านได้ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
5. ท่านได้ติดตามดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ	1	1	1	3	1.00	วัดได้
6. ท่านได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการประกันราคามันสำปะหลัง	1	1	1	3	1.00	วัดได้
7. ท่านได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการประกันราคาข้าวเปลือกนปี	1	1	1	3	1.00	วัดได้
8. ท่านได้เฝ้าระวังโรคติดต่อต่าง ๆ	1	1	1	3	1.00	วัดได้

ภาคผนวก ฉ
การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

สรุปค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

Scale	Scale	Corrected		
Mean	Variance	Item-	Alpha	
if Item	if Item	Total	if Item	
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted	
A1	174.0000	170.0000	.0000	.9630
A2	174.0000	170.0000	.0000	.9630
A3	174.0000	170.0000	.0000	.9630
A4	174.6000	161.3517	.6636	.9613
A5	174.5000	165.0862	.3562	.9628
A6	174.3333	167.1264	.2133	.9634
A7	174.2667	164.0644	.4976	.9621
A8	174.5000	165.0862	.3562	.9628
A9	174.4333	163.4264	.4904	.9621
A10	174.1667	167.7299	.2166	.9631
B1	175.2000	152.5103	.8469	.9603
B2	175.1000	165.6793	.2279	.9641
B3	175.1000	167.4034	.1261	.9648
B4	175.0333	154.4471	.8421	.9602
B5	174.8667	155.9816	.9594	.9596
B6	175.0333	154.4471	.8421	.9602
B7	175.1000	166.3690	.4495	.9623
B8	174.8667	155.9816	.9594	.9596
C1	175.1000	166.3690	.4495	.9623
C2	174.8667	155.9816	.9594	.9596
C3	174.8667	155.9816	.9594	.9596
C4	174.6000	161.3517	.6636	.9613
C5	174.8667	155.9816	.9594	.9596

C6	174.8667	155.9816	.9594	.9596
C7	174.9333	158.0644	.7166	.9610
C8	175.1000	156.1621	.6993	.9613
D1	174.7667	159.5644	.9432	.9602
D2	174.9333	158.0644	.7166	.9610
D3	174.8667	155.9816	.9594	.9596
D4	174.7667	159.5644	.9432	.9602
D5	174.7667	159.5644	.9432	.9602
D6	175.0000	170.0000	.0000	.9630
D7	175.0000	170.0000	.0000	.9630
D8	174.7667	159.5644	.9432	.9602
E1	174.7667	159.5644	.9432	.9602
E2	174.6000	160.3172	.7477	.9609
E3	174.4333	162.0471	.6000	.9616
E4	174.4333	162.0471	.6000	.9616
E5	174.7667	159.5644	.9432	.9602
E6	175.0000	170.0000	.0000	.9630
E7	175.0000	170.0000	.0000	.9630

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0   N of Items = 42   Alpha = .9625

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – สกุล : นายวิทยา คชเชื่อน
- วัน เดือน ปี เกิด : วันที่ 20 กันยายน 2496
- ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ 89 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองกงสุวรรณค์
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- การศึกษา
- พ.ศ. 2539 : การศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
- ตำแหน่ง/สถานที่ทำงานปัจจุบัน
- พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน : ตำแหน่ง กำนัน ตำบลหนองกงสุวรรณค์
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- พ.ศ. 2540 : ได้รับรางวัลกำนันยอดเยี่ยม (แบบทองคำ)
- พ.ศ. 2550 : ได้รับโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาข้าราชการราษฎรรมนูญ